

RENDAHAGYÓ KASTÉLYTÖRTÉNET

AZ ÖLBŐI SZENTGYÖRGYI HORVÁTH KASTÉLY

■ Pup Csilla

Virág Zsolt 2004-ben megjelent kastélylexikona az ölbői „(Nádasdy) – Szentgyörgyi Horváth – Festetics – Baichkúria” építészeti jellemzőit így ismerteti:

„Szabadon álló, földszintes, téglalap alaprajzú épület, homlokzatai egyszerű kiképzésűek, egyenes záródású ablakai szalagkeretesek. Főhomlokzata 2+4 osztású, jobb szélén enyhén előrelépő oldalrizalit húzódik. Bal oldali homlokzata 2 tengelyes, jobb oldali oldalhomlokzatán 1 ajtó nyílik. Hátsó homlokzata átalakított, egy eredeti szegmensíves záródású ajtó látható rajta. Belseje kéttraktusos, középfolyosós elrendezésű, a folyosó csehsüveg-boltozatos kiképzést kapott, a termék a régebbi részben csehsüveg-boltozatosak, az újabb részben síkmennyezetes. A kúria alatt kétszakaszos, fiókos dongaboltozatú pince húzódik.”¹

Ma a falu közepén (Kossuth utca 3.) álló kúria a templommal együtt a település legrégebbi épülete. Műemléki védelemben soha nem részesült. Védetség alá helyezését a szakhatóság 1966-ban elutasította.² Szerencsétlen módon

a kastély korai történetére vonatkozó levéltári dokumentumok eddig teljesen ismeretlenek voltak, a kastélylexikon is találgatásokra hagyatkozott. Az utóbbi évek kutatómunkája eredményeképpen azonban nyilvánvalóvá vált, hogy a kúria 19. századi történetére vonatkozó levéltári forrásanyag igenis gazdagnak mondható. Ezért a fentiek ellenére, sőt éppen amiatt is szükségesnek éreztük, hogy a műemlék jellegű épület múltjával kapcsolatban ez idáig feltárt adatokat jelen tanulmány keretében összefoglaljuk. Mivel a kastély építészeti szempontból kevésbé jelentős építmény, ezért történetét, rendhagyó módon, az uradalmi gazdaság ölbői központjának szerepébe helyezve mutatjuk be, hiszen a levéltári iratanyagban elsősorban ilyen kontextusban jelenik meg.

A nagyölbői kúria első írásos említése a 18. századból származik. Bél Mátyás (1684–1749) leghíresebb, ma is forrásértékű munkája, a *Notitia Hungariae novae historico-geographica* (Az új Magyarország történeti-földrajzi ismertetése) Vas vármegye településeit számba véve a Sárvár várához tartozó Nagyölbő községről a következőket

¹ Virág Zsolt: Magyar kastélylexikon. 5. köt. Vas megye kastélyai és kúriái. Bp., 2004. (továbbiakban: Virág, 2004.) 184. p.

² Forráshely-gyűjtemény. Településtörténet, műemlékvédelem. Vas megye. Összeáll. Harrach Erzsébet [et al.]. Bp., 2001. [341]. p.

írja: „20° Váth, et Nagy Eölbö, possessiones Excellentissimi Domini Thomae de Nádasd, una cum Castellis, et residentiis, ac vivario ferarum”³ („Vát és Nagy Eölbö: Nádasdy Tamás gróf birtokai, kastélyokkal, rezidenciákkal és vadaskerttel”⁴). Virág Zsolt (1977–) szerint a Bél által 1733-ban említett, nádasdi és fogarásföldi gróf Nádasdy (II.) Tamás-féle kúria, „minden valószínűség szerint azonos lehet a ma is álló kúria régebbi – csehsüveges-boltozatos szobákból álló – részével, amely a pincéjének és szobáinak boltozata alapján ebből a korból származik. ... A Szentgyörgyi Horváth család a XIX. első felében kibővítette a rezidenciát, az új rész helyiségei síkmenyyezetes fedést kaptak.”⁵ Itt jegyezzük meg, hogy a szerző Nádasdy (II.) Tamás (?–1620) helyett valószínűleg Bél kortársára, a Wesselényi-összeesküvésben való részvétele miatt birtokaitól megfosztott és Bécsben, 1671-ben kivégzett Nádasdy (III.) Ferenc (1623–1671) országbíró fiára, Nádasdy (III.) Tamásra (?–1734) gondolhatott. (III.) Tamás gyámságát többi kiskorú testvérével együtt az a trakostyáni gróf Draskovich Miklós (†1687) királyi tanácsos és főajtónálló mester vállalta⁶, aki Nádasdy (III.) Ferenc vejeként, feleségével, Nádasdy Krisztinával együtt 1677. június 8-án visszavásárolta 326.520 forintért a kincstár kezelésébe került sárvári várat, valamint a hozzá tartozó Alsó- és Felsővidéket, Alsóvidék részeként

Nagyölbőt és Esztergácsot is.⁷ Nádasdy (III.) Tamás, akinek feleségétől, Draskovich Krisztina grófnőtől nem született utóda, királyi tanácsos, Zala, majd Somogy vármegye főispánja, koronaőr és titkos tanácsos, 1726–1734-ig a Helytartótanács tagja⁸ volt, aki 1727-ben a nagyölbői templomépületet is renováltatta.⁹

A kúria legelső ismert térképi ábrázolása Magyarország első katonai felméréséhez (1782–1785) kapcsolódik. A katonai térkép Nagyölbőt ábrázoló szelvényén a temetőn, a templomon és a jobbágyházakon kívül egyetlen nagyobb méretű épület – maga a kúria – látható, amely Nagyölbőről Kisölbő, Felsőpaty és Sömjén irányába vezető utak (mai Kosuth, Petőfi, Sárvári, illetve Fő utca) kereszteződésének közelében, a felsőpatyi utcával párhuzamosan, az úttól kissé távolabb áll. A térképhez készült országleírásban (Landesbeschreibung) is számba veszik a kastélyt („Schloss”).¹⁰

⁷ Magyar Nemzeti Levéltár (továbbiakban: MNL) Vas Megyei Levéltára (továbbiakban: VaML) A Szentgyörgyi Horváth család iratai, Szentgyörgyi Horváth János levéltára (továbbiakban: Sztgyi Horváth János lvt.) fasc. 38. nr. 58. Draskovich Miklós és Nádasdy Krisztina beiktatása a Sárvár Alsó- és Felsővidéki birtokokba, 1677. június 8., Laxenburg. Hiteles másolat 1799. március 1.; MNL Országos Levéltára (továbbiakban: OL) A 57 Magyar Kancelláriai Levéltár Libri regii 16. köt. 267–269. p.

⁸ Bessenyei, 2005. 106. p.

⁹ MNL VaML Helytörténeti lexikon. Cédula-gyűjtemény Nagyölbő. Canonica visitatio 1758. szeptember 3, Nagyölbő. Sill Ferenc fordítása (Szombathelyi Püspöki Levéltár Batthyány-féle vis. can. 1758. 523–562. p.)

¹⁰ „3. Nagy Ölbő. (Col. V. Sect. 14.) Vas (Eisenburger) megye. [...] 2. A szilárd épületek. (Hat solide Gebäude.) [2-Épületek]: Herrschaftliches Schloss, nebst dabey stehenden Würtschafts Gebäuden, und die Kirche.” Az első katonai felmérés. A Magyar Királyság teljes területe 965 nagyfelbontású színes térképszelvényen, 1782–1785. 8 GB térkép, német nyelvű országleírás, tanulmányok, településnevek. Közrem. Jankó Anna-mária, Oross András. Bp., 2004. 1 DVD-ROM.

³ Bél Máttyás: Notitia Hungariae novae historico geographica, ... Comitatum ineditorum. Tom. 2., Comitatus Soproniensis, Castriferrei, Szaladiensis et Vesprimiensis. Bp., 2012. 411. p.

⁴ Bél Máttyás: Vas vármegye leírása. Hetedik közlemény. Ford. Tihanyi Tiborné – Szálka Irma. = Vasi Szemle, 1977. 3. sz. 448. p.

⁵ Virág, 2004. 183. p.

⁶ Bessenyei József: A Nádasdyak. Bp., 2005. (továbbiakban: Bessenyei, 2005.) 106. p.

Nagyölbő Magyarország első katonai felmérésének térképén (1782–1785)

(<https://mapire.eu/hu/map/firstsurvey-hungary>)
(Megtekintve: 2019. augusztus 7.)

Az ölbői kúriaépület első részletes leírása 1809-ből áll rendelkezésünkre. Nagyölbő legfőbb birtokosa ekkor már a szentgyörgyi Horváth család¹¹, amely a korszak legvagyonosabb famíliái közé tartozott. A leghíresebb szentgyörgyi Horváth, az Anna-bálnak helyet adó füredi Horváth-házat felépítő, a „Legyen a Horváth-kertben Budán” kezdetű melódiával ismertté tett budai Horváth-kertet létrehozó (II.) Zsigmond (1735–1808)¹² valóságos belső udvari tanácsos, cs. és kir. kamarás, a Szent István Rend Lovagja, Békés vármegye főispánja és sógora, Gludovác József (1731–1801) 1791-ben vásárolta meg özvegy gróf Haller Gáborné Grassalkovics Annától (1736–1806)¹³ a hegy-

falui uradalmat, amelynek részét képezte Nagyölbő és Esztergács puszta is. Az özvegy és néhai férje rövid ideig voltak csak Nagyölbő birtokosai. Még 1770-ben vásárolták meg a Draskovich családtagok kezén öröklődő hegyfalui uradalmat a súlyos adósságokkal küzdő Draskovich János gróftól.¹⁴ Szentgyörgyi Horváth (II.) Zsigmond halálát követően, 1809-ben készült el a szentgyörgyi (ma: Répceszentgyörgy) uradalom és a hozzá kapcsolódó jószágok becslése.¹⁵ Ez az összeírás a 19. század eleji nagyölbői kuriális fundus¹⁶, a rajta található lakóházak, udvarok, kertek, gazdasági épületek és a település úrbéres viszonyainak megismerése szempontjából egyedülálló forrás. A kúriaépület első (egyetlen) részletes leírását is innen ismerjük. Eszerint van egy kastély, amely még nincs teljesen kiépülve, de falai, tetőzete, lépcsője már meglehetősen rossz állapotban vannak. A kéte-

¹¹ A család történetével és leszármazásával kapcsolatban lásd: *Benczik Gyula*: Répceszentgyörgy története. Répceszentgyörgy, 1996. 127 p.; MNL VaML Kéziratgyűjtemény U5. *Ugody Péter*: Szentgyörgyi Horváth, szentgyörgyi gróf Hugonnai család leszármazási táblázata. [Bp.], [2001.]; *Szluha Márton*: Vas vármegye nemes családjai. 1. köt. A-K. Bp., 2011. 601–611. p.

¹² Szentgyörgyi Horváth (II.) Zsigmond (Répceszentgyörgy, 1735. június 24. – Répceszentgyörgy, 1808. november 16.): kamarás, Békés megye főispánja, udvari tanácsos.

¹³ MNL VaML Sztgyi Horváth János lvt. fasc. 43. nr. 80. (1791) A hegyfalui uradalom eladásáról szóló adásvételi szerződés, 1791. január 17., Bécs.

¹⁴ MNL VaML Sztgyi Horváth János lvt. fasc. 39. nr. 156. (1770) A hegyfalui uradalom eladásáról szóló adásvételi szerződés, 1770. június 1., Hegyfalú.

¹⁵ MNL VaML Sztgyi Horváth János lvt. 29. doboz. Jelzet nélkül. Szentgyörgyi Horváth Zsigmond szentgyörgyi uradalmának becslése. é. n. [1809].

¹⁶ Nemesi tulajdonjogi beltelek.

meletes épület felső szintjén van 6 szoba, 1 kamra és folyosó, az alsó szinten 2 szoba, 1 konyha, kamra és pincelépcső. A kastély kéménye fából készült, tetőzete lágyfa zsindelytető. Az épület értékét 6365 Ft-ban állapították meg az összeíráskor. A kastély udvarában, a nyugat felé lévő kapu mellett 2 cselédház áll. Közülük az egyik 1 szobás, konyhás, kamrás, zsúptetős téglapépület 2 istállóval. A másik cselédház ugyancsak zsúptetős épület 2 szobával, 1 konyhával, 2 kamrával, a ház végében egy rossz állapotú fészerez. A kastélyudvarban van egy zsúptetős ököristálló, továbbá egy birkaakol is. A kúria udvaraként szolgáló szérűskertben áll egy 9823 Ft és 9 Kr értékűre becsült, zsúptetős, téglából épült új cséplőpajta. A kastélyépület felett van egy zsúpfedele, téglapépítésű kanászház. A falu nyugati felén áll a földesúr 3 szobás, pincés, 2 kamrás és 1 konyhás, zsúptetős, téglából épült vendégfogadója. A leltár szerint az új erdőispán-ház szintén zsúptetős, 2 szobás, 1 konyhás, kamrás téglapépület istállóval. Mellette áll az erdőőrző 2 szobás, 1 konyhás, kamrás, istállóval kiegészülő lakóháza. Tartozik a birtokhoz egy 1 szobás, kamrás és istállóból álló lakóház is, amelyben zsidó bérlő lakik. A Teget majorban¹⁷ található rossz állapotú, 1 szobás, konyhás, kamrás házat és a düledezett birkaakolt is számba veszik az összeírók. A leltárból tudjuk, hogy a földesúr valamennyi kerítése sövénykerítés. Az összeírt építmények között végül még a kukoricagórék is felbecslésre kerülnek. Az épületeken kívül megjegyzendő, hogy a kastély mellett van 2 belső kert két holdra való. A nagyölbői kastély romladozó állapo-

¹⁷ A mai községtől déli irányban fekvő, ma már nem létező, egykori külterületi lakott hely. Vas megye földrajzi nevei. Szerk. Balogh Lajos, Végh József. Szombathely, 1982. 235. p.

tát jól mutatja talán az is, hogy a faluban a legnagyobb értékkel bíró épület az új cséplőpajta, amelynek becsértékét a kúria értékének másfélszeresében állapították meg az értékbecslők ekkor.

(II.) Zsigmond halálát követően más javak mellett Nagyölbőt, Esztergács pusztát és a kisölbői részjószágot legkisebb fia, (II.) Kristóf (1786–1811)¹⁸ örökölte. Az apja halálakor mindössze 21 éves (II.) Kristóf Nagyölbőt választotta lakhelyéül. Az ifjú földesúr nem sokáig élvezhette örökségét. Élete tragikus hirtelenséggel ért véget. 1811. augusztus 15-én „lakóhelyéből, Nagy-Ölbőről ebéd után kocsizni kiindulván a 'lovak' szerencsétlen elragadtatásában lelkét kiadta”.¹⁹ Az úgynevezett Méreg úton („ad sic dictum Mereg ut”)²⁰ hajtv a kocsija talán felborult, és az ifjú nemes úr oly szerencsétlenül eshetett, hogy halálos fejsérülést szenvedett („in capite lethali vulnere”).²¹ (II.) Kristóf örökös nélkül hunyt el. Tragikus halála Ölbő kastélytörténetének feltárása szempontjából új fordulatot hozott. Az elhunyt (II.) Kristóf nagyölbői birtokát, a hozzá tartozó Esztergács pusztát és kisölbői részjóságát két testvére, Já-

¹⁸ Szentgyörgyi Horváth (II.) Kristóf (Répcseszentgyörgy, 1787. október 1. – Ölbő, 1811. augusztus 15.): kamarás, huszárkapitány a Radetzky-ezredben, Vas és Békés vármegyék táblabírája.

¹⁹ Róka Imre: Vigasztaló beszéd, melyet nagyságos Szent Györgyi Horváth Kristóf úrnak ő császári királyi felsége kamarássának gróf Radetzky N. lovas regementje' százados kapitányának, nemes Vass és Békés vármegyék tábla birájának hamvai felett nemes Vass vármegyében fekvő Sz. György mező-városában 1811dik esztendőben Sz. Mihály-hava 12kén mondott Róka Imre. Bécs, 1811. (továbbiakban: Róka, 1811.) 4. p.

²⁰ MNL OL Mikrofilm anyakönyvek adatbázisa. Ölbő római katolikus (továbbiakban: r. k.) halotti anyakönyv (továbbiakban: hal. akv.) 1811. augusztus 15.; Répcseszentgyörgy r. k. hal. akv. 1811. augusztus 15.

²¹ Uo.

nos²² és József²³ örökölte, akik azon osztályt tették.²⁴ A birtokosztály alapján „*Fel szelrül az ó kastély...*” 15824 Ft értékben Jánosnak, „*All szerül az új kastély...*” 20330 Ft értékben Józsefnek jutott. Bár a két kúria építészeti jellemzőiről nem tudunk meg többet, azt biztosan kijelenthetjük, hogy az 1809 és 1811 között eltelt három évben, a halálakor 24. életévét még be sem töltő fiatal (II.) Kristóf a régi kastélyépület megtartása mellett, igényeinek talán jobban megfelelő, új kúriát építtetett Nagyölbőn, ahol így már két kastélyépület is állott. A kúriaépíttető szentgyörgyi Horváth (II.) Kristóf életéről nem sokat tudunk. 1787. október 1-jén született Szentgyörgyön szentgyörgyi Horváth (II.) Zsigmond és Saárdi Somssich Anna (1745–1790) negyedik fiaként. Tanulmányait Győr, Sopron és Szombathely városokban végezte. Először a napóleoni háborúk alatt, 1809-ben, a nemesi felkelő seregnél, majd gróf Radecky N. lovas regimentjénél huszárkapitányi rangra emelkedett. Az uralkodó, I. Ferenc (1768–1835) kamarási címet adományozott részére.²⁵ Vas vármegye táblabírájának címe mellett apja, (II.) Zsigmond 1804. szeptember 17-én Békés vármegye táblabírájává nevezte ki fiát, aki az esküt még aznap le is tette.²⁶ Tragikus halálát követően tes-

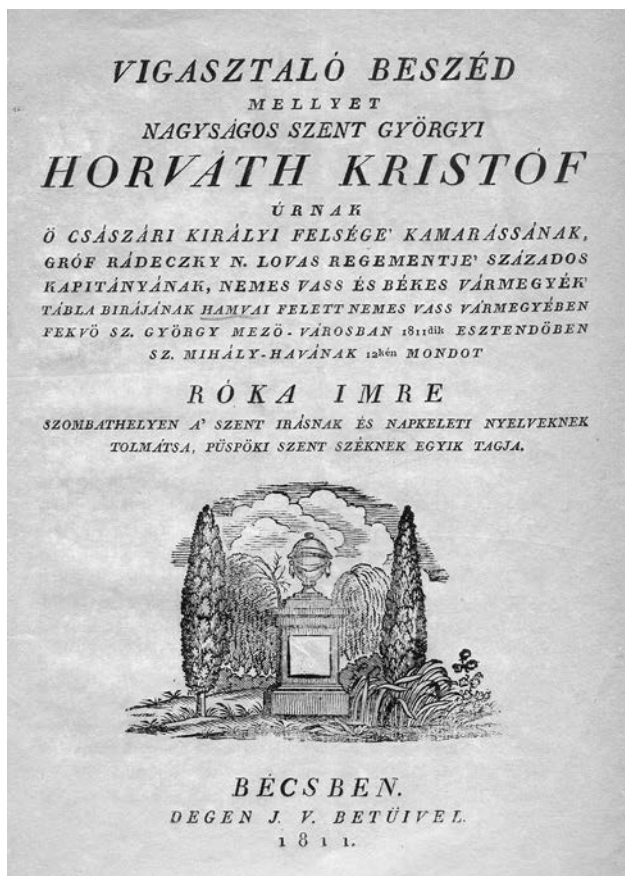
²² Szentgyörgyi Horváth (III.) János (Répceszentgyörgy, 1777. augusztus 22. – Buda, 1841. június 30.); kamarás, királyi táblai ülnök.

²³ Szentgyörgyi Horváth (III.) József (Pozsony, 1780. március 6. – Hegyfalu, 1850. április 7.): császári és királyi kamarás, huszárfőhadnagy.

²⁴ MNL VaML Sztgyi Horváth János lvt. fasc. 13. nr. 60. 7. doboz. Szentgyörgyi Horváth János és József nagyölbői osztálya, 1811. december 12., Nagyölbő.

²⁵ Róka, 1811. 3-4. p.

²⁶ Héjja Julianna Erika: Békés vármegye archontológiája és prozopográfiája, 1715–1848. Gyula, 2009. 303. p. (Közlemények Békés megye és környéke történetéből; 11.)

Róka Imre: Vigasztaló beszéd ...
Szent Györgyi Horváth Kristóf ... hamvai felett ...
(Róka, 1811. 1. p.)

tét a család szentgyörgyi kriptájában²⁷, 1811. augusztus 19-én helyezték végső nyugalomra.²⁸ Hamvai felett Róka Imre (1780–1821), a püspöki szentszék tagja, a szombathelyi papi szeminárium keleti nyelv tanára mondott vigasztaló beszédet, 1811. szeptember 12-én,²⁹ és ugyanő egy év múlva már (II.) Kristóf bátyja, az Oroszországban, Kartuzskaja-Bereze körüli csatatéren ütközetben elhunyt szentgyörgyi Horváth (III.) An-

²⁷ Répceszentgyörgy római katolikus templom kriptája.

²⁸ MNL Ölbő hal. akv.; MNL Répceszentgyörgy hal. akv.

²⁹ Róka, 1811. 22. p.

tal (1773–1812)³⁰ báró huszárezredes, a katonai Mária Terézia-rend vitéze temetésén tartott gyászbeszédet ugyanitt.³¹ A (II.) Kristóf által építtetett új kastély, a régi kúria és a település ma is álló egyetlen kastélyépülete egymáshoz való viszonyának meghatározása több ellentmondást vet fel. A jelenleg is álló épületet Virág Zsolt szerint a 19. század első felében bővítették ki. Hogy melyik tulajdonoshoz köthető az épület ezen átalakítása, azt nem tudhatjuk. Az új kúria valamikor 1809 és 1811 között épült fel. A romladozó állapotú kastély értéke 1809-ben 6365 Ft-ra becsültetett, 1811-ben az „ó kastély” értékét már 15824 Ft-ban állapították meg. Az értéknövekedés mögött akár átépítési munkákat is sejtethetnénk, akár (II.) Kristóf által, ha nem vesszük figyelembe a Magyarországot érő első nagy inflációt, amelyet az ország a 19. század eleji napóleoni háborúk alatt szenvedett el, de amely háborúk által keltett gabonakonjunktúra több vidéki nemes család jelentős gazdagodását eredményezve az építkezési kedv fellendüléséhez is elvezetett.³² Hogy az új vagy a régi kastélyépület maradt fenn napjainkra, annak eldöntése tehát pusztán írott for-

rásokból, alapos műemléki feltárás híján, nem is lenne egyszerű feladat.

Tudjuk, hogy a két épület egymás közelében állt, ami a testvérek közötti osztozkodáskor különböző intézkedések megtételét vonta maga után. A birtoikosztályból azt is tudjuk, hogy „az öreg kastélyban” az utca szűk volta miatt – kivált megrakott szekerekkel – nehéz volt a bejárás, ennek könnyítésére az épület előtt lévő káposztás kertből egy három ölnyi szélességű közt az utcához terveztek mérni és a kertet az örökösök közös költségén újra bekeríteni. Ezen utcának, és az itt lévő házaknak nagyobb szimmetriája végett a kanászaházról fogva egészen a stakéas kertig egyenes zsinórmértékben kerítés kerül felállításra hasonlóan közös költségen, így a kanászaház és 40 négyszögölnyire való föld az utcából lesz kihalászva. Az öreg kastély fölött lévő kis épületeknek az „ó kastély” udvarára nyíló ablakai befalazásra kerülnek. A testvéreknek jutott udvarok közös költségen felvont kerttel elzáratnak egymástól, azzal a külön megkötéssel, hogy (III.) József a továbbiakban nem építhet semmi olyan épületet, amely a (III.) Jánosnak (?-1841) jutott kastély kilátását akármi módon elvenné. (III.) János könnyebb bejárása végett a szerűs kert végében kiszabott hordó út (III.) József udvarától közös költséggel hasonlóképpen elválasztásra, a kapu megcsináltatásra kerül. A testvérek a hagyaték felosztásakor két félre osztják a granáriumot is. Az épület két részének elválasztása végett használt deszkaanyagot, az új ajtókat és grádicsokat közös költséggel állják az örökösök. Az istálló udvaron lévő trágyagödör is feltöltésre kerül.³³

³⁰ Szentgyörgyi Horváth (III.) Antal (Pozsony, 1773. december 6. – Szienovitz, 1812. szeptember 8): báró, kamarás, huszárezredes.

Pilch Jenő: Szentgyörgyi Horváth Antal báró ezredes, a katonai Mária Terézia-rend vitéze. = *Hadtörténelmi Közlemények*, 1912. 13. köt. 632–635. p.

³¹ *Róka Imre*: Halotti dítséret, melyet ... szentgyörgyi báró Horváth Antal úrnak ... Ő felsége' ditső nevét viselő magyar lovas ezredje' ezeredésének a ditsőség' mezejéről szíve' elérkezésekor nemes Vass vármegyében Sz. György mező-városban 1812-dik esztendőben Karátsony havának 1-ső napján hírdetett Róka Imre. Szombathely, 1812. 23 p.

³² I. Ferenc (1768–1835) 1811. február 20-án kiadja a devalvációs pátenst, amelyben március 15-től a papírpénzt névértékének ötödére leértékeli.

³³ MNL VaML Sztgyvi Horváth János lvt. fasc. 13. nr. 60. 7. doboz. Szentgyörgyi Horváth János és József nagyölbői osztálya, 1811. december 12., Nagyölbő.

Jegyzeménye

Azon ingó javainak, melyek Mtyós Szent Györgyi Horváth Kristóff C. K. Kamarás Ur elő Nagyvágnak, az ő mosti tulajdona után a folyó 1811^é szeptemberi Boldog a fűsön havának 29^{én}, a szűk követkeendő napokban Nagy Cölben J. Nierky Ignác K. Szent Vármezei J. Szent Ga Biro, és mellette van Esküztje Saly Péter Uraknak, mint törvényes Bizomságoknak, aq az illeó M. V. J. g. b. ü. l. s. d. l. m. i. Fiscal. V. a. i. s. T. i. s. k. p. e. i. s. e. n. t. e. k. e. b. e. n. a' p. e. s. s. e. i. e. h. e. k. e. s. t. o. h. o. n. f. e. l. l. a. t. a. k. a. s. t. a. n. t. a. l. a. k. o. s. a. n. s. a. h. i. s. m. i. n. t. h. u. g. y. a' M. t. y. ó. s. J. a. n. o. v. K. a. m. a. r. á. s. U. r. a. s. á. g. M. e. l. s. e. l. á. g. o. s. B. a. r. ó. A. n. n. a. l. U. r. e. i. N. a. g. y. V. a. g. a. n. a. k. e. n. v. a. g. y. o. n. b. a. n. v. e. n. d. ő. O. s. t. a. l. y. E. r. d. e. m. e. t. e. n. T. o. r. v. e. n. y. e. s. P. l. e. n. i. p. o. s. e. n. t. i. a. r. i. u. m. j. u. r. a. t. a. s. a. n. t. t. e. k. b. ő. l. M. J. o. s. e. p. h. V. r. a. s. á. g. a. l. e. g. y. u. s. n. e. m. e. l. l. y. e. k. e. s. m. i. n. t. e. s. t. e. n. m. e. g. o. s. t. e. s. t. e. s. a. h. e. s. k. e. k. e. i. t. t. e. k. v. e. s. t. e. k. n. e. m. e. l. l. y. e. k. p. e. d. i. j. ö. v. e. n. ő. k. ö. m. y. e. b. b. f. e. l. l. o. p. r. á. s. v. e. g. e. n. f. e. l. l. j. e. l. e. l. o. s. e. t. e. l. e. k. e. t. t. e. p. p. e. n. s. a. g. y. m. i. n. t.

1. Ebben is a' meg Boldogabul Almasionjai meg nyit f. t. t. a. l. v. a. n. k. a. b. o. s. t. a. b. a. j. a. b. a. n. l. e. v. ő. S. e. c. e. s. e. n. y. e. b. e. n. t. a. l. a. s. a. n. s. o. s. k. e. p. p. e. n. t. B. a. n. k. o. b. a. n. n. i. m. d. ű. f. e. l. e. 2759-

Aranyban: egy t. Souverainon i.

2. Souverainon e

Dupla K. ö. m. ö. c. k. j. i

Körönges - - - - - 50

2. A' Levélek, is Crományokhoz nyulván, salak. s. a. n. a. h. a. g. y. m. i. n. t.

a) Levéltébi értékesíték.

b) Az idej Cölben, J. o. s. t. v. a. r. s. o. n. y. i. s. K. e. l. e. d. j. S. a. l. m. a. b. e. l. l. i. g. a. b. o. r. n. a. k. K. i. m. u. t. a. t. u. e. l. a. s.

c) A' Bimerenek 1810^é szeptemberi Inventáriuma.

d) Dadacsanyi, is J. o. s. t. v. a. r. s. o. n. y. i. j. a. v. a. n. a. k. 4. r. e. v. e. n. s. e. s. z. e. r. e. n. e. k. ű. l. ö. m. b. f. e. l. e. e. s. k. ö. r. ö. k. e. i. D. e. r. o. l. C. o. n. s. i. g. n. a. t. i. o. n. j. a.

e) Kamarás Kulcs Diplomája.

f) Mester Emberekkel van Conraconok, s. l. e. n. s. o. b.

(II.) Kristóf halálát követően nagyölbői ingó javait három testvére, a fent már említett, alig egy esztendővel (II.) Kristóf után örökös nélkül elhunyt (III.) Antal, valamint (III.) János és (III.) József örökölte. Az 1811. augusztus 29-én és az azt követő napokban az ingóságokról készített jegyzék és osztály adhat egyfajta képet a (II.) Kristóf lakóhelyéül szolgáló nagyölbői kastély berendezési, és szentgyörgyi Horváth (II.) Kristóf személyes használati tárgyairól is.³⁴ Az elhunyt hálósobájában lévő szekreterjét megnyitva abban papírpénzt, aranypénzt és különféle (részletesen felsorolt) iratokat találtak. Ehhez járult egy elegyes iratokat tartalmazó „ferschlag”³⁵ és egy másik is, könyvekkel teli. Ezután került sor az ezüst megszámlálására és összeírására, majd a fehér-, az asztali és ágyi ruhák, továbbá a viselő ruhák (jobbára mind elajándékozásra kerültek az elhalálozott tisztjeinek és cselédjeinek), fegyverek, pipák, házi ékességek számba vétele és felosztása történt meg. Folytatva az összeírást a házi bútorok is három részre lettek elosztva (III.) Antal (1773–1812), (III.) János és (III.) József között. A bútorok számbavételének végzetével a lovak és becesebb kocsik, a nyergek és lószerszámok osztattak szét. Ezt követően a porcelánedények szétosztása történt meg, majd az üvegedények hasonlóképpen három részre mentek. Ugyanezen alkalommal a jövőendő felosztás végett összeírásra került, hogy hol és mennyi gabona (granariumban, pajtás kertben), valamint vágott fa található. Augusztus 31-én lépéseket tettek a lábas jószág, legelsőként a birkaállomány elosztására. Ugyanezen a napon a nagyöl-

bői nagy és kis pincékben, valamint az alsőszelestei pincében található különféle, a szentgyörgyi Horváthok Balaton-meléleti birtokairól származó borok összeírása is megtörtént. A testvérek közötti osztály számba vette a nagyölbői, kelédi és tótvázsonyi jószágban tartott marhaállományt, és az első két esetben a sertésállományt is. Végül a nagyölbői konyha edényeinek összeírása és felosztása zárja az örökösök számára készített osztály ölbői vonatkozásait, ami a kelédi ingóságok osztályával folytatódik még tovább.

A birtokot megszerző két testvér közül egyik sem élt az általa örökölt kúriában. 1834-ben Szentgyörgyi Horváth (III.) János Szentgyörgyön, (III.) József pedig Hegyfalun lakott, miközben mindkettőjük 16 ½ egész helyes jobbággal, 4 házas, 3 házatlan zsellérel és 3 ½ hold belső fundussal, 185 hold szántófölddel, 25 hold réttel, 100 hold erdővel, 15 kapás szőlővel és egyéb jövedelmekkel bírt Nagyölbőn.³⁶ 1841-ben (III.) József és (III.) János tulajdonában lévő nagyölbői urasági épületek és gazdasági épületek értékét 7289, illetve 5647 ezüst forintra becsülték.³⁷

Szentgyörgyi Horváth (III.) János 1841-ben bekövetkezett halála után legkisebb fia, (II.) László (1820–1872)³⁸ táblabíró, később vasi alispán (1861) örökölte apja alsőszelestei birtokát, Nagyölbő és Esztergács pusztá felét, kisölbői és felsőszilvágyi részjószágá-

³⁶ MNL VaML Vas vármegye Adószedőjének iratai. Nemesi javak összeírásai (továbbiakban: Nemesi javak összeírása), 1834. Nagyölbői nemesi javak összeírása

³⁷ MNL VaML IV. 1. f. 6 csomó Vas Vármegye Nemesi Közgyűlésének iratai (továbbiakban: Közgy. ir.) Árváügyek 311/1841. Horváth János és József kamarás uraknak javai összeírása és megbecsülése Szentgyörgy, 1841. február 1., illetve Hegyfalú, 1841. január 30.

³⁸ Szentgyörgyi Horváth (II.) László (Baja, 1820. június 9. – Sopron, 1872. július 3.): táblabíró, vasi alispán.

³⁴ MNL VaML Sztgyi Horváth János lvt. fasc. 13. nr. 43. 7. doboz Szentgyörgyi Horváth (II.) Kristóf ingó javainak jegyzéke, 1811. szeptember 26., Répceszentgyörgy.

³⁵ Ferschlag = nagyobb láda.

Nagyölbő Magyarország második katonai felmérésének térképén (1819–1869)

(<https://mapire.eu/hu/map/secondsurvey-hungary>)
(Megtekintve: 2019. augusztus 7.)

it, illetőleg a család Vas vámegyén kívüli földterületeit.³⁹ Így neki juthatott apja után a nagyölbői régi kastély is („Fel szelrül az ó kastély...”). (II.) Krisztof mellett (II.) László az egyetlen olyan tulajdonos, akiről biztosan elmondhatjuk, hogy a nagyölbői kúriában lakott életvitelszerűen.⁴⁰ Szentgyörgyi Horváth (II.) László kis- és nagyölbői, valamint alsószelestei javairól 1846-ban összeírás és értékbecslés készült, amely mindkét település földesúri tulajdonban lévő lakó- és gazdasági épületeinek értékét asztalos, lakatos, ács és kőműves mesteremberek által megbecsülve állapítja meg.⁴¹ A László-féle kúriaépület 19. század közepi építészeti jellemzőiről hozzáértő szakemberek számára ez a forrás árulhatja el a legtöbbet. Innen tudható az is, hogy (II.) László idejében az épületen kisebb-nagyobb át-

alakításokat végezhettek, hiszen egy „ujjonnan épített bejárás”-t⁴² is számba vesznek a 14 öl hosszú és 5 öl széles urasági lakon. Szentgyörgyi Horváth (III.) József 1850-ben halt meg, Ödön (1820–1861)⁴³, volt 1848–49-es országgyűlési képviselő,⁴⁴ és Sándor (1826–1906)⁴⁵ nevű fiaira szálltak nagyölbői földjei. Ők még évekig pereskedtek egymással. Az 1857. évi kataszteri felméréskor csak a Hegyfalun lakó Ödönnek vannak földjei Nagyölbőn, így József után végül az ő tulajdonába került az új kastély („All szerül az uj kastély...”) és a nagyölbői birtokrész is. Ödön és testvérei leszármazók nélkül haláloztak el.

Magyarország második katonai felmérésének térképén (1819–1869) és az ország első kataszteri felmérésének (1856–1860) nagyölbői térképszelvényén (1857) már mindkét kúria megtalálható és helyrajzilag pontosan beazonosítható.

³⁹ MNL VaML Sztgyi Horváth János lvt. fasc. 26. nr. 141. Szentgyörgyi Horváth (III.) János végrendelete, 1841. június 29., Pest.

⁴⁰ A régi kastélyt öröklő (II.) László 1844-ben biztosan Nagyölbőn lakott. MNL VaML Nemzeti javak összeírása, 1844. Nagyölbői nemzeti javak összeírása.

⁴¹ MNL VaML Közgyűlési iratok. Köz- és kisgyűlési iratok 323/1846. Horváth Lászlónak kis- és nagyölbői, úgy alsószelestei fekvő javai összeírása és megbecslése tárgyában hiteles bizonyítvány, Nagyölbő, 1845. december 21.

⁴² Uo.

⁴³ Szentgyörgyi Horváth Ödön (Pest, 1820. november 19. – Répceszentgyörgy, 1861. augusztus 26.); országgyűlési képviselő.

⁴⁴ Az 1848–1849. évi első népképviseleti országgyűlés történeti almanachja. Szerk. Pálmány Béla. Bp., 2002. 372–373. p.

⁴⁵ Szentgyörgyi Horváth Sándor (Hegyfalu, 1826. szeptember 22. – Sibyllenort, 1906. augusztus 25.); báró, kamarás.

Nagyölbő Magyarország első kataszteri felmérésének térképén (1857)

(MNL VaML Kat. térk. Nagy Ölbő, 1857)

A kataszteri térképen 1-es házszámmal jelölt lakóház közelében lévő 2-es és 3-as számmal jelölt két épület a két kúriaépület és annak udvara.⁴⁶ A birtokrészleti jegyzőkönyvből tudjuk, hogy a lakóház, továbbá a 2-es házszámú egy-

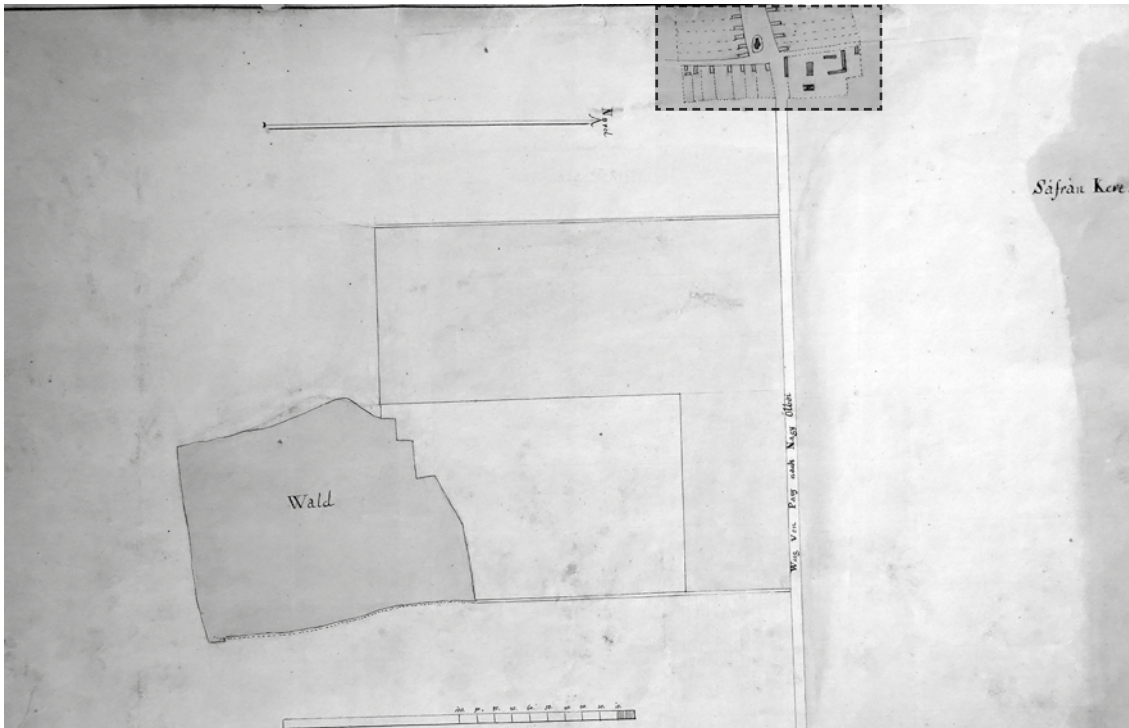
⁴⁶ MNL VaML A Vas Megyei Levéltár térképeinek gyűjteménye. Kataszteri iratok, térképek. Nagy Ölbő birtokrészleti jegyzőkönyve, 1857. „Haus Nro. 1. Wohnhaus” = lakóház; „Haus Nro. 2. Einstöckiges Schloss mit Hof und Stallung” = egy-szintes kastély udvarral és istállóval; Haus Nro. 3. „Schloss mit Hof und Stallung” = kastély udvarral és istállóval.

szintes kastély udvarral és istállóval Horváth (II.) László, a 3-as házszámozású másik kastély udvarral és istállóval együtt Horváth Ödön tulajdona. A későbbiek során mindkét épület Festic Ágoston (1805–1882) grófé.⁴⁷ A két kúria közül ma már csak a László-féle – vélhetőleg többször átalakított, visszabontott/kibővített – egykori „ó kastély” áll. Hogy az Ödön-féle, későbbi építésű kúria mikor került lebontásra, arra vonatkozóan jelenleg nem áll rendelkezésre adat. Azt tudjuk róla, hogy Ödön idejében, ahogy a későbbiek során is, tisztai laknak használták, mint ahogy László is már csak annak használta sajátját, miután kiköltözött belőle.⁴⁸

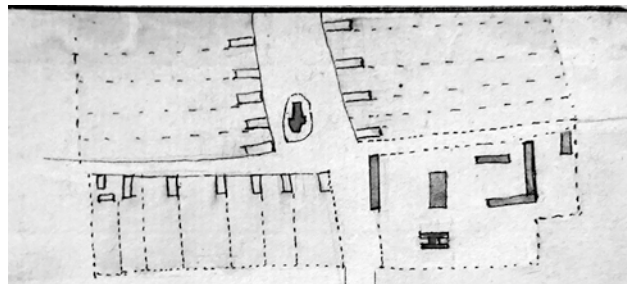
⁴⁷ Uo.

⁴⁸ MNL VaML A Sárvári Járásbíróság iratai (továbbiakban: Sárvári Jb. ir.). Telegkönyvi iratok. Telegkönyvi betétek. Ölbő.

1. sz. telegkönyvi betétlap „Horváth László /:de Szt. György:/ Alsó Szelestei uradalomhoz tartozandó I. Nemesi birtok. Részlet sz. 1. Ház /:cseléd-

A régi kastélyt öröklő (II.) László 1854. június 24-én még Nagyölbőn kötött házasságot második feleségével, Vertu Laurencia-val (?–1917)⁴⁹, majd miután 1855-re elkészül az új alsószelestei kastély, oda költözött át. Mivel a nagyölbői kúria és birtok a szelestei uradalom részét képezte, így annak is a tolnai gróf Festetics család lett 1871-től az új tulajdonosa.⁵⁰ Tólnai gróf Festetics Ágoston császári és királyi kamarás 1879-ben másodszülött fia,

Keltetés és jelzet nélküli korai ábrázolás a kastély környékéről
(MNL VaML Lymbus)

lak:/ és major 1 szám alatt; 2. Ház /:tisztilak;/ 2 szám alatt.” (Megszűnt. Lásd később 150. sz.)

2. sz. telekkönyvi betétlap „Horváth Edmund /:de Szt. György;/ Hegyfalusi uradalomhoz tartozandó I. Nemesi birtok. Részlet sz. 3. Ház /:tisztilak;/ 3 szám alatt, majjorral.” (Megszűnt. Lásd később 150. sz.)

150. sz. telekkönyvi betétlap „Alsó Szelestei uradalomhoz tartozandó I. Nemesi birtok. Hely sz. 1. Ház /:cselédlak;/ és major 1 szám alatt; 2. Ház /:tisztilak;/ 2 szám alatt; 3. Ház /:tisztilak;/ 3 szám alatt, majjorral.”

⁴⁹ MNL VaML Vas vármegye felekezeti anyakönyvi másodpéldányainak levéltári gyűjteménye. Nagyölbő r. k. házassági anyakönyv 12/1854. fsz. A bejegyzésben lakóhelyként Nagyölbő 2. szám szerepel.

⁵⁰ Virág, 2004. 183–184. p.

Festetics (I.) Andor (1843–1930) részére a Vas vármegyei Alsószeleste, Nagy- és Kisölbő, Hegyfalu, Pósfá, Szilas, Balhás községben fekvő birtokaiból hitbizományt alakított.⁵¹ Az nagyölbői kúriákat a Festeticsek itteni intézője lakhatta.⁵²

⁵¹ Különfélék. Hitbizomány. = A Hon, 1979. márc. 14. 3. p.

⁵² MNL VaML Sárvári Jb. ir. Telekkönyvi iratok. Telekkönyvi betétek. Ölbő. 821. sz. telekkönyvi betétlap. „I. Nemesi birtok [...] 2. helyrajz szám ház (tisztilak) 2 sz. alatt, 3. helyrajzi szám ház (tisztilak) 3 sz. alatt majjorral”

A kúriaépület a felújítás előtt

(A szerző felvétele, 2012)

Festetics (I.) Andor,⁵³ aki 1894–1895 között a Wekerle- és a Bánffy-kormány földművelésügyi minisztere volt és, akinek nevéhez fűződik a szelestei arborétum „alapjainak lerakása”, 1910-ben eladta a szelestei uradalmat varadiai báró Baich Mihálynak (1889–1955).⁵⁴ A báró 2.600.000 koronáért vásárolta meg a birtokot egyik fia részére, aki a 7. huszárok-nál, mint hadnagy szolgált. Az uradalom eladásában szerepet játszott a gróf el-

⁵³ Festetics Andor (Pest, 1843. január 17. – Bőhönye, 1930. augusztus 16.); gróf, politikus, földművelésügyi miniszter (1894–1895)

⁵⁴ Baich Mihály (Satumic (Krassó-Szörény vármegye), 1889. október 27. – Ölbő, 1955. március 17.); báró, dendrológus, a Szelestei Arborétum továbbfejlesztője és mai formájának kialakítója.

adósodása. A király, tekintettel a Festetics terhelő óriási adósságra, megengedte a hitbizomány eladását, azzal a feltétellel, hogy az eladási árból a gróf az összes hitelezőjét megfelelő arányban kielégíti.⁵⁵ 1911-ben Baich Mihály és Baich Péter bárók nevén Ölbőn az 1. házsám alatt 2 lakóházat, 3 udvart, 10 gazdasági épületet, a 2. házsám alatt 1 lakóházat és 2 udvart tartanak nyilván a kataszteri iratok,⁵⁶ amelyek egy önálló falurészt, belső majort alkottak. A báró 2068 katasztrális holdnyi ölbői földjének nagyobb részét három helyi lakosnak adta bérbe az 1930-as évek közepén.⁵⁷ Közü-

⁵⁵ Eladták a szelestei birtokot. = Vas megyei Napló, 1910. ápr. 2. 3. p.

⁵⁶ MNL VaML A VI. Kataszteri Helyszínelési Felügyelőség iratai. Kataszteri felmérési iratok. Ölbő község birtokrészleti jegyzőkönyve az 1911. évi részletes felmérése alapján, illetve a „védett birtok” telekkönyvi betétlapja ad még teljes képet a nemesi birtokról. MNL VaML Sárvár Városi Földhivatal iratai. (továbbiakban: Sárvár Városi Földhivatal). Telekkönyvi betétek. Ölbő 7. sz. telekkönyvi betétlap

⁵⁷ Kis Imre 110 kat. hold, Peresznyei Lajos 108 kat. hold, Ungár Miksa 879 kat. hold, kisbérlet 256 kat. hold. Magyarország földbirtokosai és földbérleti (gazdaczimtár). A 100 kat. holdas és ennél nagyobb földbirtokok és földbérletek az 1935. évi adatok alapján. Bp., 1937. 325. p.

lük Ungár Miksa (1868-?)⁵⁸ nagybérlő már 1925-től bérelte a báró ölbői földjeinek jó részét. 1929-ben kérte Ungár a cégbíróságnál a községben működő mezőgazdasági vállalata és a vele kapcsolatosan iparendéellyel bíró sajtüzem „Ölbői Bér gazdaság és Viktória Sajtgyár” néven történő cégbejegyzését.⁵⁹ A sajtgyár a kastélyépület pincéjében működött egy ideig,⁶⁰ a második világháború végén a 40 főt foglalkoztató sajtüzemet a német csapatok leszerelték.⁶¹ Egészen 1945-ig az Alsószelesten lakó és az arborétum mai formáját kialakító Baich báró tulajdonában maradtak az ölbői kúriák.⁶² A földreform során a 12 és 7 szobás-

A kúriaépület a felújítás után
(A szerző felvétele, 2019)

nak mondott kúriaépületeket elvették a falu utolsó földbirtokosától,⁶³ aki végül Ölbön hunyt el 1955-ben és az alsószeletei temetőben lett végső nyugalomra helyezve. 1945 júliusában az ölbői majorokról készült leltár az ún. Belső major épületeinek számbavételekor a következőket sorolja: „1 db úriház, melyben van 4 szoba, 1 fürdőszoba, 1 iroda, 1 konyha, 1 éléskamra, 1 folyosó, 1 V. C. Az egész épület alapincézett. Lakható. Jelenleg az 5. hadosztály 2. gy. e. III. zlj. parancsnokság székel

⁵⁸ Ungárra vonatkozóan lásd. Vas megyei fejek. Szerk. Halász Imre. Szombathely, 1930. 344. p., valamint *Pup Csilla*: Nyilasok Ölbön. Egy „nyilasfészek” hétköznapijai a 2. világháború előtt, 1934–1939. = Vasi Honismereti és Helytörténeti Közlemények, 2017. 2. sz. 51–78. p.

⁵⁹ MNL VaML A Szombathelyi Törvényszék iratai. Cégbírósági iratok E 1430/1929 Ölbői Bér gazdaság és Viktória Sajtgyár. Ungár Miksa ölbői lakós kérvénye vállalatának cégjegyzékbe való felvétele tárgyában, 1929. október 10.

⁶⁰ Virág, 2004. 184. p.

⁶¹ MNL VaML Kéziratgyűjtemény. Ö 2. Ölbő község 1274-től 1975-ig szóló története. [S.l.], [1976]. [22.] p.

⁶² Virág, 2004. 183–184. p.

⁶³ MNL VaML Vas Megyei Földhivatal iratai (továbbiakban: Megyei Földhivatal). Általános iratok 1650/1947. Kimutatás az új földreform során Vas vármegyében igénybevett földbirtokhoz tartozó kastélyokról.

benn”.⁶⁴ Az úriház mellett még 3 lakóházat vesz számba a leltár a majorban. Valószínű, hogy az „1 lakóháznak használt épület: 3 szoba, 1 folyosó, 1 éléskamra, 1 konyha”⁶⁵ lehetett a másik kúriaépület. A majorhoz tartozik még más gazdasági épületek⁶⁶ mellett „1 db szintén lakóháznak használt épület: 3 szoba, 3 konyha, 5 db kamra az előbbiekhöz építve”, valamint 1 „lakóház a műhelyeknél: 6 lakószoba, 4 konyha, 5 kamra”.⁶⁷ A Belső major épületei közül a „kiskastély” és a „kastély” a 4885/1946. sz. Megyei Földrendező Tanács határozattal a római katolikus egyházközségnek lett juttatva 1947-ben.⁶⁸ A határozat megvalósulása nem nyomonkövethető az iratokból. 1949-ben a megyei földhivatal az „ölbői kiskastélyt” Horváth Ferencnek, Nagy

⁶⁴ MNL VaML Megyei Földhivatal. Sárvári Járás. Ölbő. 146. doboz. 136/1945. Az Ölbő községhez tartozó Belső, Lőrinc, Cseres, Kányás majorok leltára, 1945. július 30. Ölbő

⁶⁵ Uo.

⁶⁶ Uo. A Belső majorhoz tartozó további gazdasági épületek: Tikszéri majorépülethez tartozó 7 szoba, 7 konyha, 7 kamra; kukoricagóré, baromfiudvar 2 kis épülettel; sertésfiaztató 10 m hosszú, 5 m széles; sertésnevelő és hízlalda 20 m hosszú és 8 m széles; sertéslak fölött gabonaraktár; 20 m hosszú, 7 m széles tehénistálló; kocsiszín; hídmérleg; 18 m hosszú, 8 m széles istálló; 10 m hosszú, 7 m széles lóistálló; 42 m hosszú, 11 m széles nagy gabonaraktár két emelettel, végében traktorház; volt tejház 3 helyiséggel, 1 gépház motorral és vízpumpával; mezőgazdasági gépek téli raktára 10 m hosszú, 7 m széles; bogárnár és kovácműhely raktárakkal, illetve gépek, eszközök: 1 db traktor; 1 db gőzgép lokomobil; 1 db cséplőszekrény; 1 db daráló gép; 4 vetőgép; 1 aratógép; 2 lóherkaszáló gép; 4 grubber; 13 db turkálóeke; 1 db répvágó; 2 db lóhúzó gereblye; 1 db járgány; 1 db traktoreke; 1 db kettős eke; 1 db 8 m hosszú létra; 2 db sربولó; 1 db nagy henger; 1 db szöges hanttörő; 1 db ökörpatkoló; 6 db rönkfa

⁶⁷ Uo.

⁶⁸ MNL VaML Megyei Földhivatal. Sárvári Járás. Ölbő. 146. doboz. 9656/1947. Vasvármegyei Földhivatal határozata az Ölbő községben a megváltott birtokhoz tartozó épületek felhasználása és juttatása tárgyában, 1947. július 10., Szombathely.

Istvánnak és Varga Kálmánnak juttatta,⁶⁹ akik kérelmüket azzal indokolták, hogy az épületet az egyházközség nem használja és arra szerintük szüksége sincs, ők maguk pedig már a „felszabadulás” óta használják, illetve lakják azt.⁷⁰ Az „ölbői kiskastély”-on itt feltételezhetően az Ödön-féle valamikori „új kastélyt” kell értenünk, amely ekkor még állt.

A ma is álló kastélyépület 1945 után többféle funkciót töltött be. Voltak benne lakások, működött benne kosárfonoda, kocsma, orvosi rendelő, a mezőgazdasági kft. otthonaként is szolgált egy ideig, de helyet adott az ölbői modellezőklubnak is. A termelőszövetkezeti kezelésben lévő kúria 1986-ban került a községi tanács kezelésébe csereszterződés útján.⁷¹ A leromlott állagú épület felújítására és energetikai korszerűsítésére 2019-ben több mint 33 millió forintnyi Európai Unió pályázati támogatást nyert a helyi önkormányzat, amit tízmillió saját erővel egészített ki a teljes külső-belső megújításhoz. Július 20-án, a település falunapján avatták fel a felújított kúriát, amelyben tervek szerint közösségi helyiségeket és konditermet rendeznek be, és továbbra is itt működik majd a nagy múlttal rendelkező helyi modellező egyesület.⁷²

⁶⁹ MNL VaML Megyei Földhivatal. Általános iratok 11133/1947. Az ölbői körjegyzőség jelentése a kiskastély ügye tárgyában, 1949. szeptember 24., Ölbő.

⁷⁰ MNL VaML Megyei Földhivatal. Általános iratok 11133/1947. Varga Kálmán és Nagy István ölbői lakosok kérelme a kiskastély juttatása tárgyában, 1948. június 6. Ölbő; Uo. Horváth Ferenc és Pados László ölbői lakosok kérelme a kiskastély juttatása tárgyában, 1948. június 7, Ölbő.

⁷¹ MNL VaML Sárvár Városi Földhivatal. Általános iratok 50184/1986. Ölbői Községi Tanács VB és a szelestei Kőrismenti Mgtysz csereszterződése, 1986. július, Ölbő.

⁷² Tersztyánszky Krisztina: A közösséget fogja szolgálni a kastély. = Vas Népe, 2019. júl. 23. 5. p.

A téma kidolgozásához nyújtott segítséget Benczik Gyulának köszönöm.

Melléklet

SZENTGYÖRGYI HORVÁTH ZSIGMOND SZENTGYÖRGYI
URADALMÁNAK BECSÜJE. É. N. [1809]⁷³

Alább írottak ezennel valljuk és bizonyítjuk, hogy az alább ki tett napokon, helyeken, s esztendőben nagyméltóságú Szent Györgyi Horváth Zsigmond császári királyi valóságos kamarás, belső titkos tanácsos, és t[ekinte]tes Békés V[árme]gyei főispán úr ő excellenciájának halálával ami nemű ingó és ingatlan javak maradtak [a] r[épcse]szentgyörgyi uradalomban, és hozzá kapcsolt jószágokban ezen te[kin]t[e]tes nemes Vas v[árme]gyében, mindazokat nagyságos Rábabogyzslói Vajda Antal császári és királyi tanácsos úr és t[ekinte]tes Vass V[árme]gyének első alispánja, úgy is mint fent titulált méltóságos uraság utolsó rendelése végrehajtónak meghívásából m[éltósá]gjos úri maradékinak részekre ahhoz értő mesteremberek által meg becsültetvén, e következőképpen írásba foglaltuk, úgymint: [...]⁷⁴

Nagy Eölbei helység Esztergátsi pusztával

Épületek

	Becsültetett különösen	
	fl ⁷⁵	xr ⁷⁶
A) Vaqyon egy kastély mely ugyan egészen ki nem épült, de mégis immár mind falaira, fedelére, és grádicsára nézve igen romladozott állapotban vaqyon, egyébiránt két emeletű, nevezetesen a felső emeleten vaqyon 6 szoba, egy kamara folyosóval együtt, az alsó emeleten két szoba, egy konyha, kamara, és egy pince grádicsa. Kemény fából, fedele lágya sindölyből ezen egész épület becsültetett		
a) kőműves által	6062	
b) ács által		
c) asztalos által.	45	
d) lakatos által	174	
e) üveges által	80	
f) gerencsér által	4	
[summa]	6365	
B) Ezen kastély udvarában napnyugat felé lévő kapu mellett van két osztályban két cselédház, melynek egyike, jelesen (a) folszélről való téglából van rakva, zsúpfedéllel, áll egy szoba, konyha, egy kis kamrából, két istállóból, becsültetett		
a) ács által	235	
b) kőműves által	858	
c) zsuppos fedele	35	
d) üveges által	4	
e) gerencsér által	1	30
summa	1133	30
A második cselédház alszélről talpakra van és zsupp fedélre épülve, van rajta két szoba, egy konyha, két kis kamra, s végében egy rozszant fészter.		
a) kőműves által	120	
b) üveges munkája	4	30
c) gerencsér munkája	1	30
d) ács által	175	
	301	
C) Uqyan[csak] a kastélyudvarban van ököristálló rész szerint téglából, rész szerint fából talpakra épülve, zsúpfedélre, becsültetett		
a) kőműves által	519	20
b) ács által	471	3
c) Paraszt munkája és zsuppolása	200	
[summa]	1190	20

⁷³ MNL VaML Sztgyi Horváth János lvt. 29. doboz. Jelzet nélkül.

⁷⁴ A táblázatban a 'Becsültetett' oszlop alatt elkülönítettek 'Különösen' és 'Általában' al-oszlopokat, de mivel ez utóbbi teljesen kitöltetlenül maradt, nem közöljük.

⁷⁵ fl (floreus, etc.) forint.

⁷⁶ xr (Kreutzer) fillér.

		Becsültetett különösen	
		fl	xr
D)	Még (is) a kastély udvarában vagyon egy birka akol, mely egészen paraszt munkával készítettett, és becsültetett		
a)	Faragók által	450	
E)	A kastély udvarára szolgáló szérűs kertben vagyon egy új cséplő pajta téglából készült falakra, zsindeyes karimájú zsúpfedéllel két nagy fiókjaival, az egyik fiókja 15 öles, 3 töltésre készült fazsindeyes granarium, ehhez vagyon ragasztva egy 9 öles kőoszlopra rakott zsindeyes karimájú zsúpfedéllel, másik fiókja pedig hasonló kőoszlopra készült zsindeyes karimájú zsúpfedélű 24 öles szalmabéli gabonás pajta, ezen egész épületek becsültettek		
a)	kőműves által	5342	
b)	ács által	4078	9
c)	lakatos által	103	
d)	zsuppolása tesz	300	
	[summa]	9823	9
F)	A kastélynak fel szélről való részén vagyon kanász ház téglából rakva és zsúppal fedve, becsültetett		
a)	kőműves által	911	20
b)	ács által	315	
c)	asztalos által.	12	
d)	lakatos által		
e)	üveges által.	5	30
f)	gerencsér által	2	
	Zsúpolása tesz	20	
	Disznóakol, és ólak	35	
	[summa]	1300	50
G)	A falunak napnyugati felén áll a m[éltósá]gos uraságnak vendégfogadója, mely áll 3 szobából, egy pincéből, két kamrából és egy konyhából általában téglából épülve, zsuppolásra. Rozsant istállója fa lábakra szalma fedélre, paraszt munkára épülve, az egész vendégfogadó becsültetett		
a)	kőműves által	1546	
b)	ács által	400	
c)	asztalos által	5	
d)	lakatos által	26	
e)	üveges által	25	
f)	gerencsér által		
	zsúp, és egyéb paraszt munkája ⁷⁷	60	
	[summa]	2062	
H)	Az erdőispán háza téglából, zsindeyes karimájú zsúp fedéllel újonnan készítettett, áll 2 szobából, 1 konyhából, egy kamrából, és 1 istállóból becsültetett		
a)	kőműves által	584	
b)	ács által	1895	14
c)	asztalos által.	18	
d)	lakatos által	44	
e)	üveges által	15	
f)	gerencsér által	4	
	zsuppolása	50	
	[summa]	2610	14
I)	Ugyan e mellett vagyon alszélről egy erdőőrző ház fa talpakra, zsuppolásra, paraszt munkával újonnan készítettett, van rajta két szoba, keményes konyha, egy kamara, egy istálló, becsültetett általában faragók által	482	
K)	Még is vagyon egy ház melyben árendás zsidó lakik, talpakra sövény falakból, zsuppolással épülve, áll egy szoba, kamra, és istállóból, ennek munkája becsültetett		
a)	faragók által	80	
b)	üveges által	1	30
c)	lakatos által		
d)	asztalos által		
e)	gerencsér által		
	[summa]	81	30

⁷⁷ Utólag beszúrva!

L) Az úgynevezett romladozott tegethi birkás ház, talpakra, és szeg lábakra épült, vagyon rajta egy szoba, egy konyha, egy kamra, és egy díledezett birka akol, becsültetett mindenestül a) faragók által	75	
M) M[éltóság]os ura[ság] minden kerítése sövényből lévén általában becsültetett	393	45
N) Kukoricagórék ács által	60	45

Királyi haszonvételek és árendák

		Becsültetett különösen			
		fl	xr		
A)	A vendégfogadás konyhapénz fejében 30 fl fizet esztendőnként, ennek 6 percentuális capitalissa ⁷⁸ tézsen 9 esztendőbéli számadások szerint kimérettetett uraság bora, nevezetesen Akó	500			
	1800	55	3/4		
	1801	88			
	1802	56	2/4		
	1803	63	2/4		
	1804	82			
	1805	40	3/4		
	1806	49			
	1807	82	2/4		
	1808	122,75			
	és így kilenc esztendőök alatt általában	640	akó.		
	Diametraliter ⁷⁹ egy-egy esztendőre számláltatik tehát	71	¼ akó.		
	Bor[nak] kiárulása, itt is minden akóra 1 fl nyereséget számlálván tesz esztendőnként a kocsmáltatás haszonbéli vétel tesz esztendőnként	71			
	leszámláltatik azonban a kocsmárosnak engedett 4 hold szántóföldnek haszonvétele fl. 18 egy darab rétnak haszonvétele, melyen közönségesen 1 szekér széna terem	fl. 18	7.12xr		
	kilenc szekér hasogatott fája a	2f	30xr		
	tezsen	22 fl	30 xr		
	mindenestül levonatik tehát	47f	47xr		
	és így tiszta nyereség fejében marad	23	18		
	ennek 6 percentuális capitalissa tesz	388	20		
B)	Azon háztól, melyben az árendás zsidó lakik, úgy az mézszárszék haszonvételelétől, pálinka és serméréstől fizettetik esztendőnként	35 fl			
	Le hajul azonban az árendátornak ⁸⁰ engedett szabad fajészás, ⁸¹ melytől, valamint a vendégfogadónál, úgy itt is ki tétetik	22 fl	30 xr.		
	marad...	12 f	30 xr		
	ennek 6 percentuális capitalissa tesz	208	20		
C)	M[éltóság]os földes uraság t[ekinte]tes győri káptalantól a gabonából in natura ki adandó dézsmát árendában bírja, ennek haszonvétele tehát következendőképpen deducáltatik				
	Búza	Rozs	Árpa	Zab	
	Ker. Kive	Ker. Kive	Ker. Kive	Ker. Kive	
	1800-ban jött be	98 17	101 10	73 6	5 6
	1801-ben	107 13	114 11	59 2	6 13
	1802-ben	76 13	63 16	49 18	4 3
	1803-ban	132	129 2	57 17	6 8
	1804-ben	110 4	81 9	55 7	9 7
	1805-ben	112 1	107 16	24 4	8
	1806-ban	103 16	85 17	38 18	10 1
	1807-ben	102 15	98 14	35 9	4 15
	1808-ban	88 16	111 14	69 14	12 17
	Mindösszesen egyben vévén	932 15	894 9	463 15	64 12

⁷⁸ A 6%-ot kamatozó tőke nagysága.

⁷⁹ Átlagosan.

⁸⁰ Árendátor = bérlő.

⁸¹ Fajészás, faizás: (tűzi)fagyűjtés.

	és így 9 esztendőben tesz 262 keresztet, következésképpen egy esztendőre diametraliter az őszi és tavaszi egy kereszt gabonát szalmával együtt, mivel a jobbágyság termése alábbvalónak tartatik, számlálván a f 3 x 45 tesz esztendőbeli jövedelmet 984 f 30 xr; ennek percentualis capitalissa tézsen úgy nem különben a bor dézsma lett* 1800-1807 között nincsenek számadatok. 1808-ban 5 akó, 40 icce és így diametraliter 9 esztendő után jön egy esztendőre, akóját a f 5 számlálván tesz Borból bejött dézsmának proventusa tesz egy-egy esztendőben ennek pedig 6 percentualis capitalissa	16408	40
D)	4 szer hegyvából jött be ⁸² és így 9 esztendőre diametraliter egy esztendőre akóját itt is 5 ft-a tévén ad a hegyvám esztendőbeli készpénz-jövedelme ennek 6 percentualis capitalissa tézsen		
E)	Az urbarialis praestatiók és datiak ⁸³ Van ezen helységben, nagy Eölbön 33 egész urbarialis sessio ⁸⁴ és 8 házas zsellér, ezek tartoznak szolgálni a) 3576 gyalog napot a 10 xr 596 xr b) tartoznak beadni egy borjút 1 30 c) tartoznak ismét adni 33 icce vajjat d) detto ⁸⁵ detto 66 kappant e) 66 csibét f) 396 tojást ezeknek urbarialis ára à x48 tézsen 26 24 9ced válttság 33 sessiótól tesz... 132 47 jobbággy rész szerint zsellérházaktól való házi census ⁸⁶ tesz 47 hosszú fuvar fejében 33 sessiótól kitétetik 5 30 33 karácsonyi ölfának vétele a xr 20 11 és így az urbarialis datiak és praestatiók esztendőnként 879 24 xr ennek 6 percentualis capitalissa tézsen	13656	40
F)	Van a kastély mellett két darabban két belső kert két holdra való, ezt első classis-béli szántó földekhez tévén a becsü árak ki tétetik Benne levő aprólékos gyümölcsfák becsültettek <u>Majorságbéli Nagy Eölbe szántóföldek</u> <u>Majorságbéli rétek</u> <u>Nagy Eölbe majorságbéli szőlők</u> Az allodiális ⁸⁷ szőlők, melyeken semmi épület nincsen az ide sub n[ume]ro rekesztett becsü szerint <u>Nagy Eölbei erdők</u> a) Több esztendőbeli számadások szerint közönségesen tartatik 16 vonó ökör ezeknek legeltetését 1 xra vévén ad <u>Legeltetés</u> Nagy eölbe, és esztergátsi határban levő legeltetésnek haszna következő képpen vétetett fel a) Több esztendőbeli számadások szerint közönségesen tartatik 16 vonó ökör, ezeknek legeltetését 1 xra vévén ad. 16 b) Több esztendőbeni, kivált egynehány esztendővel előbb folytatott számadások szerint legeltetett közönségesen 200 birka, ennek nyári legeltetését a x10 fel vévén tesz 333 20 c) Az sörtvélyes sereg öreg, és aprajával több esztendőbeli számadások szerint tesz diametraliter 140 darabot, ezeket is általában a 10 xr számlálván tesz 23 20 a legeltetésbeli haszon tesz 372 f 40 xr melynek 6 percentualis capitalissa tesz 6211 6		

⁸² Az 1800–1808 közötti adatok hiányoznak.

⁸³ Úrbéres szolgáltatások és járadékok.

⁸⁴ Úrbéres telek (jobbággytelek).

⁸⁵ Detto = ugyanaz.

⁸⁶ Házadó.

⁸⁷ Majorsághoz tartozó.

Kiss Eölbei portio

	Becsültetett különösen	
	fl	xr
A) 1ször Vagyon itten az uraság[na]k egy major háza általában talpakra 's kő kéményre, zsuppos fedélre vagyon építve, melyben vagyon egy első szoba, kőkéményes konyha, egy kis kamra, és egy kis istálló, még is ezen háznak udvarában vagyon egy pajta szalma fedéllel, talpakra, és egy fiókkal becsültetett általában		
a) kőműves által		
b) faragók által	160	
c) üveges által		
d) gerencsér által		
ezen háznak sövény kerítése általában	40	30
B) 2szor Van ezen háznak végében egy gyümölcsös kert, melynek téressége domestica dimensuratio ⁸⁸ szerint tesz ... holdot, kaszálójával, gyümölcsfáival együtt becsültetett; ezt első classisbéli ⁸⁹ szántóföldekhez felvévén tesz	400	
2szor Van az uraságnak ... hold szántóföldei, melyek becsültettek ut sub Nro		
C) 3szor Kiss Eölbei rétjei az uraságnak becsültettek sub Nro		
M[é]l[tósa]gos Szent Györgyi uraság Kiss Eölbei erdeje rész szerint requisitio ⁹⁰ előtt, rész szerint pedig acquisitio ⁹¹ után le vágattattak, itten erdőbeli tekintetben nem vétethetnek, mivel most csak közönséges legelőnek deserválnak. ⁹²		
D) 4szer A pascuum ⁹³ iránt is hasonló a tekintet, mert a Szent Györgyi uraság se szarvasmarha, sem birka sereggel a major épületben különösen nem tartatván, hanem a nagyeölbei birkasereg az uraságnak tetszése szerint általeresztetvén, különös tekintetbe nem vétetik.		

Szentgyörgyi Horváth János és József nagyölbői osztálya, 1811. december 12.⁹⁴

Alul is megírt két osztozó testvér atyafiak Sz[ent] Györgyi Horváth Nep. János és József, adjuk tudtára mindenknek akiknek illik, hogy minekutána megboldogult Christóf öcsénknek közülünk magtalanul történő kiszólitásával annak reánk háramlott ingatlan javaira nézvést úgy egyeztünk volna meg egymással, hogy ennek tótvázsonyi rész portiója minden hozzá tartozandókkal, agyaglikai és badacsonyi szőlők, s kőszegi házzal együtt kedves Antal bátyánknak, nagyölbei ezen T[ekintetes] N[emes] Vas vármegyében lévő helység pedig a hozzá tartozandó esztergácsi puszttával s kisölbei részjósággal egyetemben, nekünk kettőnknek jusson, ezekben e következő atyafiságos osztályt tettünk magunk között, úgymint:

I. Az itt nagyölbei helységnek curialis⁹⁵ belső fundussait⁹⁶ a mint a felmérő által hitelesen kétfelé mérettettek fel vévén, s azokból mind ki terjedésekre, mind a rajtuk fekvő különösen az ehhez értő mesteremberek által meg becsült épületek érdemeire nézvést két egyenlő részetek formálván, sors vonás szerint ezekből jutott:

⁸⁸ Saját (nem hatósági) mérés.

⁸⁹ -osztályú.

⁹⁰ Követelés.

⁹¹ Megszerzés.

⁹² Minősülnek.

⁹³ Legelő.

⁹⁴ MNL VaML Sztgyi Horváth János lvt. 7. doboz. fasc. 13. nr. 60.

⁹⁵ Nemesi (telek).

⁹⁶ Fundus = telek.

Nekem Jánosnak	Belső fundus □ öly	Az épület becsü	Nekem Józsefnek	A belső fundus □ öly	Az épület becsü
Felszélről az ó kastély, melynek fundusa udvarával együtt teszen	409	15824	Alszélről az új kastély, mely udvarával együtt tesz	409	20330
Becsü ára pedig az épületnek			Ér pedig annak épületje		
Az előtte alul fekvő lóistálló az ingenieur ⁹⁷ munkában ki a jelelt előtte lévő udvar részével, s ugyanezen folyásban levő birkaakkal együtt meg	338	5576	A kis épület az ó kastély felett, mely az ingenieur munka szerint udvarostul tesz	384	3710
A szérús kert, melynek periferiája tesz	1498		A szérús kert, melynek nagysága tesz	1214	
A rajta lévő épületekkel, jelesen a kocsiszínig, ér		385	egész cséplő pajta, granárium, és gabonás pajta déli részről		16660
A Szénás pajta egészen a Granárium és Gabona pajtának éjszaki része, mely becsültetett mind össze		12556	A stakétás kerítés, mely ér becsü szerint		2332
Végre ezen kastélynak stakétás ⁹⁸ kerítései melyek érnek		3018	A kanászház, mely udvarostul együtt vett nagysága tesz	450	
A vadás ház mely udvarával, s kertjeivel együtt tesz	641		A ház becsü szerént.		3088
Becsü ára pedig a vadász háznak tesz		3412	Továbbá János testvéremnek jutott vadász és erdőőrző ház pótlásául hasítottatott nekem a füves kertnek északi részéről a nagy utca felől	536	
			Ismét ugyaninnen, ugyan az előbbeni résszel egy hosszban	2822	
			Még itt egy új cseléd ház, mely a mező felől esik	527	1359
			Vagyon pedig becsülve		
Latus ⁹⁹	2886	40771	Latus	6342	47479
	A belső fundus □ öly	Az épület becsü		A belső fundus □ öly	Az épület becsü
Translatum	2886	40771	Translatum	6342	47479
A kastélyok előtt fekvő káposztás kertnek a nagy utca felől való fele, mely tesz	323		A káposztás kert északi része	323	
Az erdő őrző ház öles	107	1728	Nem különben egy más kisebb cselédház	263	1139
Becsü ára pedig			Amelynek becsü ára tesz		
			Végre az új kertész kertben napkeleti része az ugyan ezen tájrul eső Luczernás föld és kertaljai táblával egyetemben, a mely hasonlóképpen azért, hogy a jövőndő minden esetre elegendő ház helyek legyenek közös akarattal belső fundussá tétetett tesz pedig mind öszve.	10504	
A füves kertnek déli része	2822		Még is az új cselédházak szomszédságában az alsó kertaljai táblának fele nyugatról hasonló belső fundussá tétetvén, tesz	334	
Az új cselédháznak egyike mely a falu felől van	527				

⁹⁷ Ingenieur (francia) = mérnök; itt: földmérő.

⁹⁸ Stakétás = léckerítéssel ellátott.

⁹⁹ Latus = átvitel (folytatás).

megy pedig becsü ára		1359			
Esmét egy kisebb udvarú új cselédház, a mely tesz és ér	263	1139			
Ezen kívül végtére az új kertész kertben napnyugati része a lucernás föld, és kert eleji táblának hasonló nyugati részével együtt egész az országútig, a mely ezen alkalmatossággal, hogy a jövendőbeli magát előadható szükségre elegendő házhely legyen, közös értelemmel szoros értelmű belső fundussá tétetett, tesz pedig mindössze	10504				
A kertaljai táblának kelet része hasonló belső fundusnak ki jeleltetvén jutott	334				
Sum[m]a	17766	44997		Sum[m]a	17766 48618

A mely általunk ekképpen fel osztott épületeknek becsü summáknak összehasonlításából kitétszvéen az, hogy nekem Józsefnek három ezer hat száz huszonegy forintok erejéig hasznosabb épületeim jutottak, ennek helyreüítése végett János bátyámnak köteles leszek ezen érdeklött summát készpénzüil egy esztendőnek elforgása alatt interes nélkül mindazonáltal lefizetni.

Aminő fundusainkat, és épületeinket hogy mind ketten nagyobb haszonnal, és könnyebbégünkkel használhassuk, azoknak helyesebb elrendelések végett a következő intézeteket tettük, úgymint

1. Hogy az Öreg Kastélyban eddig az utca szűk volta miatt kivált terhes szekerekkel volt alkalmatlan bejárás meg könnyebbíttessék, az előtte lévő káposztás kertből a földmérő által egy három ölnyi szélességű köz az utcához szakasztassék, ezután pedig a kert ismét közös költséggel bekeríttessék.

2. Hogy ezen utcának úgy az itt lévő házaknak annál nagyobb szimmetriájuk legyen a kanász háztól fogva egész a stáketas kertig egyenes zsinór mértékben egy kerítés hasonlóképpen közös költséggel vonattassék, s ezáltal a kanászház, és kis épületekhez 40 ölnyire való föld az utcából hasíttassék, úgy.

3. Az öreg kastély fölött lévő kis épületeknek ennek udvarára nyíló ablakai becsináltassanak, és ezek más alkalmatosabb részen törettessenek ki.

4. A kettőnknek jutott udvarok, úgy mint a földmérőnek abroszán el jelelve vagyon, közös költséggel csináltatandó kerttel el zárattassék egymástól, hanem azon különös lekötéssel, hogy József öcsémnek már ezután udvarán semminemű oly épületek, amely nékem Jánosnak esett kastélynak kilátását akármi módon elvehetné, építeni szabad ne legyen.

5. Nekem Jánosnak könnyebb bejárás végett a szerűs kert végében ki szabott hordó út József öcsém udvarától közös költséggel hasonlóképpen elválasztassék, a kapu megcsináltassék, az előtte lévő üreg pedig összevetett erővel eltöltessék.

6. Minthogy a granáriumot a feljebb írt mód szerint magunk között kétfelé osztottuk, amint a két résznek egymástól leendő elválasztására meg kívánt deszkákat úgy szükséges új ajtók és grádicsok ismét közös erszényből eszközöltessenek, hanem a nékem Józsefnek jutott pajta kapuja nem kívül, hanem belül nyitódjék, és közös költségen lécekkal, melyek a szelet a szóratásban meg nem fogják, János bátyámétól elcsukattassék, mely eleibe nékem Jánosnak semminemű akár épületet, akár szalma avagy széna kazalokat tétetni szabad nem lészen.

7. Hogy az istállóudvaron levő ganajgödör hasonló köz[ös] munkával és fáradtsággal meghordattassék, s eltöltessék, amelyek után

II. Minthogy nagyölbei helységünkben mindenestül huszonhét egész és tizenkét fél helyes jobbágyaink és hét házas zselléreink volnának, ezeket ismét sors vonás szerint akképpen osztottuk el, hogy nagyobb díszesség kedvéért a falunak egyikünknek egyik, a másikunknak pedig a másik fele essen, melyhez képest jutottak

Nékem Jánosnak	Nékem Józsefnek
A felső szeren lakó egész helyes jobbágyok s nevezetesen	Az alsó szeren lakó jobbágyok s nevezetesen egész helyesek
1. Kondor István	1. Iff. Eredics István
2. Puklér János	2. Bognár József
3. Ör[eg] Eredics István	3. Simon Mihály
4. Fazokas János	4. Orbán József
5. Guári István	5. alsó Eredics György
6. Simon István	6. Pukler Ferencz
7. Eredics Ferencz	7. Gazda József
8. Asbóth József	8. Simon János
9. Bikali Mihály	9. Gecse István
10. Iff. Pukler János	10. Péter János
11. Varga János	11. Asboth Pál
12. Németh Mihály	12. Kiss István
13. Pukler Mihály	13. Simon József
Fél helyesekből	14. Varga István
1. Eredics Mihály	Fél helyesekből
2. Iff. Simon Ferencz	1. Haller József
3. Ör. Simon Ferencz	2. Jancsó István
4. Simon Pál Ferencz	3. Horváth József
5. Rozmán István	4. Kovács István
6. Bognár István	5. Szabó József
Házás zsellérekből nékem Jánosnak	Házás zsellérekből nékem Józsefnek
1. Nárai Péter	1. Simon Pál
2. Maisa Ferencz	2. Varga Ferenczné
3. Horváth István	3. Iff. Horváth István
4. Bóna Jakab	

Ehhez képest mivel nekem Jánosnak egy házas zsellérral több jutott, mint osztozó testvérem Józsefnek, tehát azon új cselédház, mely Paty felől a szélső, neki pótlásul szolgáljon. Amely jobbágyok, minthogy úgys igen sok közös munkák vannak hátra a jövő új esztendő napig mindennemű adózáisakra nézvést közösen maradnak új esztendő elérkeztével pedig a computus¹⁰⁰ vélek közös értelemmel megtétetvén, a fölőslég szolgált robotjaik a közösből ki fizettetvén, azután mind-egyikünk a kilenced váltságát, dézsmát, füstpénzt, robotokat, egyszóval mindennemű urbariális datiókat csak a magunk tulajdon megnevezett jobbágyaink, s zsellérjeinktől fogjuk venni.

Mivel pedig mind eddig az egész öölbei jobbágygyság esztendőnként egy borjút adott, úgy egyeztünk meg, hogy azt a borjún kívül váltság fejében járó adózással együtt egyik éven egyikünknek a másik éven pedig másikunknak adják, a melynek következésében legelőször azt nékem Jánosnak, mint öregebb testvérnek adják.

¹⁰⁰ Computus = elszámolás.

Továbbá, minthogy ugyan ezen jobbágyoknak hetenként száraz ágakkal való fajészások volna, meghatároztuk, hogy mivel még most az erdőket úgysem oszthattuk meg, a fajészások az addig való szokás szerint közösen maradjon, úgy mindazonáltal, hogy a fajészásra tartozó fa vágást és hordást közülünk ki-ki még már az idén is tulajdon jobbágyaitól meg kívánhassa. Mivel ezen kívüli a helybéli plébános úrnak jobbágyai eddig a magunk jobbágyaival fájiztak, addig is, míg eziránt valami urbarialis regulatio¹⁰¹ általunk nem tétetődik, az erdő megosztásáig ugyan régi mód szerint a közösből, ez után pedig Burgai András a nekem Jánosnak jutó részből, Vörös János pedig a nekem Józsefnek jutóból fájésszon.

III. A vendégfogadót, mézszárszéket és zsidó házat, minthogy elosztani károsnak találtuk, azon feltétellel hagytuk fenn közösen, hogy valamint annak jövedelmét egy arányosan húzandjuk, úgy annak kibérlésében is egyetértéssel lenni tartozunk, hasonló tekintetből a cigányházat is osztatlanul hagytuk, amelytől hasonlóképpen a benn lakó zsellérek a robotokat mindig kétfelé szolgálni kötelesek lesznek. Az magától értetődő, hogy az ezen épületeknek fenntartására kívántató költségeket mindketten szenvedni fogjuk.

IV. A mi ezen határban található nagyobb figyelmet érdemlő erdeinket illeti, minthogy a nagy erdőnek és harasztnak tökéletes egy arányú elosztására szolgáló kulcsban mindeddig meg nem egyezhettünk, annak osztályát a jövő tavaszig úgy, hogy ekkor ezt amennyire csak tőlünk telhetik, el végezzük, függőben hagyván, ugyanezen időpontig mindennemű hasznaik közösen maradnak. Mivel ellenben a sáfránykertnek, és vágásoknak földmérő munka által felső és alsó részre történt elosztásának egyenlőségéről meggyőződöttünk, tehát ezeket sors vonás után meg osztottuk, a mely szerint nekem Jánosnak estek azoknak Nagy Eölbe felől való alsó részei, nekem ellenben Józsefnek a kiss eölbei határra dülő felső részei amely gyönyörű növéssű erdőnk mivel eddig is mind jobbágyainktól, mind egyéb lakosoktól nem csak fajészására, de legeltetésére nézvést is szokottan el volt tiltva, sőt a földesuraságok ennek előtte is maguk tulajdon marháiktól megkímélték, mi is hogy további gyarapodásában meg ne gátoltasson, a közönséges legelők közül ezennel ki vesszük, s az ezzel való szabad bánást mindegyikünknek tetszésére hagyjuk, azt mindazonáltal fenntartván, hogy aminemű levágott törzsökök, s tuskók akár ennek ezennel megosztott sáfrány, akár a többi erdőkbek még találtatnának, azok közösek legyenek.

V. Majorsági vagysis allodiális szőlőnk vagyon ingénieur munka szerint öszvességesen 11 25/32 rész Hold: ezt is egy arányúan sorsvonás által elosztván jutott énnékem Jánosnak a Nagy-Szöllőnek Alsózeleste felől való felső része, és a kisebbik, úgynevezett kis szőlő felül Eredics György, alul Simon Ferenc jobbágyoknak szomszédságában melyek együtt véve ingénieur munka szerint tesznek 5 27/32 holdat. Én pedig József, kaptam a nagy szőlő alsó részét, és a nagyobbik kis szőlőt, mely felszéről Bognár József, alszéről pedig Fazokas Jánossal szomszédolatik: aminő két tag teszen a sokszor irt ingénieur munka szerint összesen 5 30/32 holdat.

Mivel továbbá minket mind az egész n[agy]eölbei szőlőhegynek földesurait az innen járó dézsma és hegyvám egyarányúan illetve, ennek szedése módja iránt abban állapotunk meg, hogy ezeket esztendőnként tisztjeink kölcsönös megegyezéssel szedjék be és azután az egészet osszák két egyenlő részekre. Amely hogy annál nagyobb renddel és hitelességgel történjen, ezennel meghatározzuk, hogy az eddig is lenni szokott két hegymestereknek egyike egyikünk, a másika pedig másikunk jobbágyai közül választasson. Továbbá éppen azért, mivel köztünk a dézsma és hegyvám közös, szabad nem lesz egyikünknek a másikunk híre, s megegyezése nélkül akár szőlőt elbecsülni, akár más akár minemű móddal is hegyvámos és dézsmás szőlőt privatisálni. Egyébiránt is,

¹⁰¹ Urbarialis regulatio = úrbéri szabályozás.

ha a hegy közönséges javára intézeteket tenni avagy a szőlőbirtokosok között történt pörököt megítélni kellene, azt is mindenkor közös értelemmel tartandó ülésben fogjuk végezni.

VI. Ez után a [agy]eölbei, és esztergácsi harasztban lévő szántóföldeink osztásához nyúlván, ezekből minthogy mindössze 495 14/32 holdat tennének, jutna egyikünk-együkünk részére 247 23/32 hold, melyek iránt, hogy az egyenlőséget annyival is inkább el arányozhassuk: általában úgy egyeztünk meg, hogy minden nagyobb táblák két egyenlő részre hasíttassanak, az apróbb földek pedig, mind mineműségükre, mind fekvésükre nézvést el arányoztassanak: a mely móddal kidolgozott két egyenlő rátából sors szerént jutott nékem

Jánosnak	Holdok gy 1100 □ öly	Józsefnek	Holdok gy 1100 □ öly
1. Kertaljai dűlőnek felső része	7 26/32	1. Kertaljai dűlőnek alsó része	7 26/32
2. Gyalogúti tábla napnyugati része	14 10/32	2. Gyalogúti tábla napkeleti része	14 10/32
3. Kertészkeri tábla felső része	8 28/32	3. Kertészkeri tábla alsó része	8 28/32
4. Hosszúak nevezetű tábla napnyugati része	20	4. Hosszúak nevezetű tábla napnyugati része	20
Latus	51	Latus	51
Jánosnak	Holdok gy 1100 □ öly	Józsefnek	Holdok gy 1100 □ öly
5. A belső nagy völgy alsó része	3 14/32	5. A belső nagy völgy felső része	3 14/32
6. Külső nagy völgy felső része	2 22/32	6. Külső nagy völgy alsó része	2 22/32
7. alsó Károlyi tábla alsó része	5 4/32	7. alsó Károlyi tábla felső része	5 4/32
8. felső Károlyi tábla napnyugati része	14 23/32	8. felső Károlyi tábla napkeleti része	14 23/32
9. Pap Taván aluli tábla napkeleti része	17 8/32	9. Pap Taván aluli tábla napnyugati része	17 8/32
10. Tegethi tónál tábla felső része	8 20/32	10. Tegethi tónál tábla alsó része	8 20/32
11. Pap tónál napnyugati tábla felső része	10 9/32	11. Pap tónál napnyugati tábla alsó része	10 9/32
12. Gerencsér tónál tábla felső része	4 24/32	12. Gerencsér tónál tábla alsó része	4 24/32
13. Árosi tábla felső része	16	13. Árosi tábla alsó része	16
14. Száraz tói táblának napnyugati része	3 13/32	14. Száraz tói tábla napkeleti része	3 13/32
15. Kövecsesi táblának felső része	5 10/32	15. Kövecsesi táblának alsó része	5 10/32
16. Nagy csókási tábla alsó része	27 14/32	16. Nagy csókási tábla felső része	27 14/32
17. Közép csókási tábla felső része	31 29/32	17. Közép csókási tábla alsó része	31 29/32
18. Kis csókási tábla alsó része	24 28/32	18. Kis csókási tábla felső része	24 24/32
19. Sárvári út melléki föld	2 31/32	19. Kis megyei föld	3 12/32
20. Békesi föld	1 15/32	20. Rókaliki föld	6 2/32
21. Esztergácsi föld napnyugati része	7 2/32	21. Esztergácsi föld napkeleti része	7 2/32
22. Esztergácsi köles föld alsó része	4 17/32	22. Esztergácsi köles föld felső része	4 17/32
23. Dobogó föld	4 28/32		
Latus	247 23/32	Latus	247 23/32

Amely ekképpen elosztott földeket amint a földmérő valóságosan egymástól el fogja választani, úgy ezennel birtokunkba is vesszük: de minthogy ezen táblákban az őszi vetések nem egy arányiak volnának, ezek közösen maradnak, s ugyanazért jövő esztendőben köz[ös] költséggel learattatni, s képékben kereszt számrá osztozni fogunk, a tavaszi földeket, s ugarokat ellenben ki-ki tavaszival úgy, amint néki tetszeni fog, bevetheti s ínye szerint használhatja.

VII. Hasonlóképpen mivel a nagyölbei, s esztergácsi réteknak mennyisége mindenesztül 137 24/32 holdat tesz, és így egy-egy részre 68 28/32 hold járna, ezek iránt úgy egyeztünk meg, hogy minden darab mineműségéhez képest két egyenlő részre osztassék, mely egyezésünk szerint jutott nékem.

Jánosnak	Holdok gy 1100 □ öly	Józsefnek	Holdok gy 1100 □ öly
1. alsó lhardi rét felső része az esztergácsi pusztában	1 28/32	1. alsó lhardi rét alsó része az esztergácsi pusztában.	1 28/32
2. felső lhardi rét felső része	1 27/32	2. felső lhardi rét alsó része	1 27/32
3. alsó Gizsir rét felső része	3 21/32	3. alsó Gizsir rét alsó része	3 21/32
4. felső Gizsir rét napnyugati része	4 26/32	4. felső Gizsir rét napkeleti része.	4 26/32
5. [detto] felső része	3 13/32	5. [detto] alsó rész	3 13/32
6. Kenderáztatói rét alsó része	2 30/32	6. Kenderáztatói rét felső része	2 18/32
		Mégis ugyan e mellett északról egy kis darab	12/32
7. Kertész rét alsó része	22/32	7. Kertész rét felső része	12/32
8. Báró Berkj rét alsó része	4 27/32	8. Báró Berki rét felső része	22/32
9. [detto] felső része	24 12/32	9. [detto] alsó része.	4 27/32
10. Derék rét alsó része	18 22/32	10. Derék rét felső része	24 12/32
11. Hegyaljai rét napnyugati része		11. Hegyaljai rét napkeleti része	18 22/32
Latus	68 28/32	Latus	68 28/32

Amelyeket ezennel egymásnak birtokába eresztjük ugyan, hanem a Kőrös mentében a n[agy]ölbei s esztergácsi határban aminemű égerfák ezeknek kebeleiben¹⁰² találatnak, közhaszonra oly formán tartjuk fenn, hogy a midőn egyikünknek vagy másikunknak rájuk szükségünk lenne, kölcsönös megegyezéssel a vágást meghatározatván, mindegyik részre egyarányúan vágattassék: ha mindazonáltal valamelyikünknek idő közben növendék fára szüksége lenne, a másik félnek hírével amennyi kell, ásathassunk: továbbá

VIII. A legelőt ugyan közösen hagyjuk de azon feltétellel, hogy ha a jövőben felosztandó erdeinket a makk és gubacs meg fogja, mind egyikünk a maga részét szabadon eltilthassa s ekkor a másik a legelő nélkül ellenni tartozzon: mivel pedig a jövendő időkből magát előadható szükségekre nézvést ezen osztály alkalmatosságaival belső fundusainkat elegendőképpen meg bővítettük volna, meg határoztuk, hogy a közös fundusokból valamit akárminek is elfoglalni a vagy a réteket szántófölddé változtatni, vagy kertjeinket kijjebb vinni, és ezáltal a közöset kevesbíteni hatalmába egyikünknek se legyen, hacsak az ilyenek iránt különösen magunk között meg nem egyezünk. Többnyire a közös legelőnek használására nézvést azon kölcsönös bizodalommal lévén egymáshoz, hogy mindegyikünk marhái számára a legelő és birtoka mennyiségéhez fogja mérsékelni. Amelyekhez képest a mi a tilos tételeket illeti, ezeket, valamint a magunk jármosai számára közös értelemmel teendjük, úgy nem különben a jobbágyok ökor tilosainak szükséges legelőnek kölcsönös egyetértéssel leendő meghatározásokat magunknak fenntartjuk.

IX. A téglakemencétet a hozzá tartozandó két színnel együtt, minthogy a használásában igen könnyen meg egyezhettünk, közösen hagyjuk.

X. Nem lévén a nagyölbei harasztban helyheztetett Tegethi majoron kívül egyéb birkás akol, mivel erre mind egyikünknek szüksége vagy, erre való nézvést, minthogy az említett majornak épülete düledékenysége miatt tovább úgysem állhatna fent, előre egymással úgy

¹⁰² Kebeleiben, azaz területén.

egyeztünk meg, hogy egyikünknek ezen régi épület helyén, másikunknak pedig ehhez közel délről amint a helye már ki vagyon mutatva, három-három hold a közösből birkás akolnak hasítassék ki: amelyekre sorsot húzván a nevezett régi birkás major fundusa nékem Jánosnak, az újjannénd kijegyzett hely pedig nékem Józsefnek esett: ahová jövődöben ínyünk szerint építeni fogunk, azonban mivel a sokszor említett mostani birkás ház többé már úgysem állhatna meg, tehát közös munkával elbontatván, aminemű, akár épületre akár tűzre való fáit lesznek, azok kettőnk között egy arányúan el osztassanak. Sőt, minthogy esztendőre mindenikünknek építeni kell, meghatározzuk, hogy az ezen épülethez még Christóf öcsénk által szerzett minden materiálék,¹⁰³ úgy mint épületfák, mész, téglá, köztünk egy arányúan el osztassanak.

XI. Nagyeölbei ius patronatus,¹⁰⁴ mely hasonlóképpen minket illet, úgy intéztük el, hogy mindjárt első elől adandó alkalmatossággal én János mint öregebb testvér nevezhessem a plébánost, utánam pedig József öcsém második alkalmatossággal, és ezen egyességünk jövődö maradékaikra is áganként változtatva értetődjék, egyébiránt pedig a templomnak, plébániaháznak fenntartása, úgy nemkülönbén újra leendő építése más ide értendő költségekkel együtt kettőnk s minden maradékink között közösen fog maradni, ezen kívül minthogy a nagyeölbei plébánosnak boldog emlékezetű édes atyánk által tett ajánlása szeriont esztendőnként maga szükségére kívántató fajészására 24 öl fa kirendelve volna, ezeket mi is néki oly formán fent hagytuk, hogy felét egyikünk, a másik felét pedig másikunk neki rend szerint kiadni tartozzon. Minthogy azonban a plébános úr mostanában beteges állapota miatt káplánt tartván, ennek számára három öl fáért előttünk könyörgött, ezen esetben minden jövődöre formálható következés nélkül mindazonáltal addig míg káplánja lesz, esztendőnként néki három öl fát ajándékozunk. Mégis mivel boldog emlékezetű édes atyánk intézete 3ik pontja szerint a n[agy]eölbei templomnak ugyan 1000 az ott levő mesternek pedig jobb subsistentiájára¹⁰⁵ 500 fl-ok oly formán hagyva volnának, hogy ezeknek 5 percentualis interessét a N[agy]Eölbei uraság esztendőnként fizetni tartozzon ezen capitalisok a közös kasszából kiszakasztatni, s az interesck esztendőnként általunk fizettetni fognak.

Ezen kívül

Mivelhogy az alsóselestei templomnak a Szénégető dűlőben a n[agy]eölbei határban földi volnának, én pedig, János, ugyanannak szükségéit mint patronus pótolnám, tehát régi szokás szerint ezeket magamnak fennhagyom, és egyedül használni fogom. Ellenben a n[agy]ölbei templomnak földjeit, s erdejét n[agy]ölbei plébános kormányozása alatt hagyuk tovább is, azon feltétellel mindazonáltal, hogy ha ezek árendába adatnának, mi ketten, ezeket minden idegenek előtt egyenlőképpen vehessük fel. Mégis

XII. Ugyanezen kívül míg kiseölbei helység határában felül és alul Köcski özvegy Szelesteiné asszony szomszédságát egy curiális épületes fundusunk mely 966 ölet foglal magában, melyet a hozzá tartozandó szántó földekkel, rétekkel, s erdő portiókkal együtt földmérő által hitelesen 2 fele méretvén ekképpen osztottunk el, tudniillik. n.

Minthogy a meg írt belső fundusnak egyik részén egy közönséges lakóházacska, a másik részén pedig egy pajta helyeztetetik, melyeket egyarányú értékűeknek lenni találtunk a megírt kúriát kétfelé hasítatván annak felső része az épülettel, és végében lévő fele szilvás kerttel nekem Jánosnak, az alsó része pedig a pajtával, és a szilvaskert másik részével együtt nékem Józsefnek jutott. Amelyekkel összekapcsolt mindennemű curiális beneficiumokat, úgy mint a kocsmatartást, a mézárszéket ki-ki a maga fundusán, a legelőt pedig közösen, s egy-

¹⁰³ Ingenieur (francia) = mérnök; itt: földmérő.

¹⁰⁴ Ius patronatus = kegyúri jog.

¹⁰⁵ Subsistentia = megélhetés.

arányú jussal fogjuk használni. Azt is ide tévén, hogy ha ezen két felé hasított kúriánkat elkeríteni akarnánk, ezen közös kert közös munkával az énnékem Józsefnek jutott fundusra kívántatott kapuval együtt készíttessék. Továbbá az ehhez tartozandó szántóföldeket, réteket, s erdőt kétfelé méretvén, abból sors vonás szerint esett nekem

Jánosnak	Holdok gy 1100 □ öly	Józsefnek	Holdok gy 1100 □ öly
Szántóföldekben		Szántóföldekben	
1. Új irtás felső része	4 6/32	1. Új irtás alsó része	4 6/32
2. Gyertyános irtás felső része	2 3/32	2. Gyertyános irtás alsó része	2 3/32
3. Hosszú cseres alja	26/32	3. Temető mellett	1 1/32
4. Határ mellett	1 10/32	4. Az ülés mellett	26/32
5. Berekre dülők felső része	1 13/32	5. Berekre dülők alsó része	1 13/32
6. Hosszúakban felső része	1 30/32	6. Hosszúakban alsó része	1 30/32
7. [detto] felsőrésze	1 22/32	7. [detto] alsó része	1 22/32
8. Hosszúakban	1	8. Farkas Erdő alja	21/32
9. Laponbai dűlő	1 10/32	9. Laponbai dűlő	1 19/32
10. Hosszu Cseres alja	1 9/32	10. Curialis fundus előtt	1 7/32
11. Fües ut mellett	25/32	11. Fües út mellett	23/32
		12. Farkas erdő alja	25/32
Latus	17 26/32	Latus	17 26/32
Rétegekben		Rétegekben	
1. Kertvégi Rétnék felső része	26/32	1. Kertvégi Rétnék alsó része	26/32
2. Nagy rét felső része	6 5/32	2. Nagy rét alsó része	6 5/32
Latus	6 31/32	Latus	6 31/32
Jánosnak	Holdok gy 1100 □ öly	Józsefnek	Holdok gy 1100 □ öly
Erdőben		Erdőben	
1. Kiss Eölbei erdő alsó része	4 25/32	1. Kiss Eölbei erdő felső része	4 25/32
Latus	4 25/32	Latus	4 25/32

XIII. Az esztergácsi pusztának amennyire magányos birtokában vagyunk szántóföldjeit, és réteit megosztván, amennyire a többi része iránt indított határozó pert közös költséggel és fáradtsággal fogjuk előmozdítani, amelynek szerencsés vége szakadtával valamint az ez által nyerendő tagokban, úgy a nagyölbei inscriptionalisták¹⁰⁶ birtoka visszanyerése esetében ebben is az egy arányú osztályt fenntartjuk.

XIV. Kötelezzük magunkat, hogy minden a nagy- és kisölbei jószágaink igazságát meg erősítésére szolgáló költségeket egy arányúan szenvedjük.

XV. A törvényes oltalmat minden ezen osztályban foglalt javak iránt, az osztály természete és törvény értelme szerint magunkra vállaljuk, s azt egymásnak kölcsönösen leköjtjük.

Mely ekképpen közöttünk történt atyafiságos osztályról adtuk ezen kezünk aláírását, s szokott élő pecsétünkkel meg erősített két egyenlő példányban költ osztályos levelünket Nagyölbőn, december havának 12-ikén 1811.

Szent Györgyi Horváth János m.p.
Szent Györgyi Horváth József m.p.

¹⁰⁶ Inscriptionalista = zálogbirtokos.